

Hogeschool Rotterdam

**Bacheloropleiding tot Leraar voortgezet onderwijs
van de tweede graad in Gezondheidszorg en Welzijn**

**Ad-programma Onderwijsondersteuner
Gezondheidszorg en Welzijn**

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn en Ad-programma Onderwijsondersteuner Gezondheidszorg en Welzijn van Hogeschool Rotterdam. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel, dat door NQA in opdracht van Hogeschool Rotterdam is samengesteld. Het panel is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (6 december 2010) en het *NQA Protocol 2011 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 29 september 2011.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer J.J.M. Caris (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. R. Heijnen (domeindeskundige)

Mevrouw H.A.M. Groenendaal (domeindeskundige)

Mevrouw M. Benli (studentlid)

Mevrouw drs. M.E. Voorthuis en mevrouw C.A.J. van den Berg-Witsenboer, auditoren van NQA, traden op als secretaris van het panel. Tijdens het visitatiebezoek is mevrouw Voorthuis vanwege ziekte vervangen door mevrouw drs. I.G.A. Smid, auditor van NQA.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2011*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 13 december 2011

Panelvoorzitter

De heer J.J.M. Caris

Panelsecretaris

Mevrouw drs. M.E. Voorthuis

Samenvatting

De bachelor Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn (LGW) van de Hogeschool Rotterdam leidt op tot leraar Gezondheidszorg en Welzijn voor het voortgezet onderwijs, het beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (de BVE-sector) of voor een organisatie in de gezondheidszorg en/of welzijn. Het Ad-programma leidt op tot Onderwijsondersteuner Gezondheidszorg en Welzijn (niveau 2).

De opleiding maakt deel uit van het Instituut voor Gezondheidszorg van Hogeschool Rotterdam. De lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn is voortgekomen uit de voormalige Lerarenopleiding Verpleegkunde en is in 2006 gestart.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Gezondheidszorg en Welzijn en het Ad-programma Onderwijsondersteuner Gezondheidszorg en Welzijn (niveau 2) als **voldoende**. Het panel heeft voor de beide opleidingen de drie standaarden met een voldoende gewaardeerd.

Beoogde eindkwalificaties

Het panel beoordeelt standaard 1 Beoogde eindkwalificaties als **voldoende**.

De opleiding hanteert de landelijke bekwaamheidseisen voor leraar voortgezet onderwijs/beroepseducatie, die zijn ontwikkeld door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren en zijn vastgelegd in de wet BIO (Beroepen in het onderwijs). Deze Stichting heeft in samenwerking met Calibris – het kenniscentrum dat de kwalificatiestructuur voor de mbo-sectoren zorg, welzijn en sport onderhoudt – het competentieprofiel en het competentieniveau voor het Ad-programma vastgesteld.

De competenties van de bacheloropleiding en het Ad-programma sluiten qua niveau aan op respectievelijk de Dublin descriptoren en de Dublin descriptoren van de Short Cycle. Per competentie onderscheidt de opleiding drie niveaus van beheersing: dat van hoofdfasebekwaam, afstudeerbekwaam en startbekwaam. Per deelcompetentie zijn prestatie-indicatoren benoemd. Voor de Ad'er geldt dat hij niet voor alle competenties niveau drie hoeft te bereiken.

De eindkwalificaties sluiten ook aan bij de drie kerncompetenties, die in Europees verband voor de leraar zijn geformuleerd. Een verschil met de landelijke competenties is dat de Europese competenties abstracter zijn geformuleerd, met name vanwege het feit dat de competenties tegemoet moeten komen aan de verschillen in opvattingen tussen de lidstaten.

De opleiding LGW van Hogeschool Rotterdam onderscheidt zich van andere opleidingen LGW door een Rotterdamse inkleuring van het curriculum. Dat wil zeggen dat zij vanwege haar grootstedelijke context veel aandacht besteedt aan pedagogische vaardigheden en pedagogisch-didactische competenties. Ook besteedt deze opleiding in vergelijking met collega-opleidingen extra aandacht aan leerplanontwikkeling en projectmatig werken.

Onderwijsleeromgeving

Het panel beoordeelt standaard 2 Samenhangende onderwijsleeromgeving als **voldoende**.

Het didactisch concept van de opleiding is gebaseerd op competentiegericht leren en kent de volgende didactische uitgangspunten: “actief leren”, “samenwerkend leren” en “zelfstandig leren”. Het curriculum is gestructureerd langs drie leerlijnen, die in het Rotterdams Onderwijsmodel worden onderscheiden: de kennisgestuurde, de praktijkgestuurde en de studentgestuurde leerlijn.

Verder onderscheidt de opleiding bij de vormgeving van het curriculum twee aspecten die zij belangrijk vindt voor het beroep van leraar. Dit zijn Meesterschap (vanwege de pedagogische en didactische vaardigheden van de leraar) en Vakmanschap (vanwege de kennis van de vakinhouden). Het programma is met het oog op deze twee aspecten ingedeeld in zogenoemde leerarrangementen (modulen), die zijn gericht op het verwerven van beroepscompetenties en de kennisbasis G&W.

Het panel heeft vastgesteld dat het studiemateriaal de leerarrangementen op een goede wijze ondersteunt. Echter, de leerarrangementen zouden meer dan thans het geval is, naast de nadruk op de kennisbasis van G&W gekoppeld kunnen worden aan de beroepspraktijk. Ook zou de opleiding meer aandacht kunnen en moeten besteden aan het leren lesgeven in zorg- en welzijninstellingen.

De studenten ontwikkelen hun beroepsvaardigheden voornamelijk door stages te lopen en door te werken aan beroepsproducten zoals het opzetten, uitvoeren en evalueren van lessen. Ook worden studenten getraind in vaardigheden, bijvoorbeeld in basisverpleegkundige handelingen en basishandelingen EHBO. De opleiding zou volgens het panel ook tegemoet kunnen komen aan de wens van de studenten om meer aandacht te besteden aan het leren communiceren, onder andere met het oog op het voeren van gesprekken met ouders. Ook de wens van studenten om meer aandacht te besteden aan praktijkoefeningen, door bijvoorbeeld acteurs in te huren, onderschrijft het panel.

De opleiding besteedt in twee modulen, de minor en de afstudeeropdracht aandacht aan onderzoeksvaardigheden. Thans werkt de opleiding aan de ontwikkeling van de onderzoekslijn, waardoor zij meer aandacht gaat besteden aan onderzoeksvaardigheden. Het panel is van mening dat de opleiding actuele en relevante literatuur gebruikt. Wel kan volgens het panel het aandeel internationale literatuur en onderzoeksliteratuur uitgebreid worden.

Het panel heeft vastgesteld dat de studenten de studiebelasting als tamelijk hoog ervaren. De tijd die zij aan de studie besteden loopt echter nogal uiteen, namelijk van twintig tot veertig uur per week. De studiedruk die de studenten ervaren, wordt volgens het panel mede veroorzaakt door de combinatie van studie en werk.

Aangezien studenten instromen met verschillende vooropleidingen, werkt de opleiding met vrijstellingen, waarin zij twee soorten onderscheidt. De eerste zijn vrijstellingen op basis van een diploma of de tweede op basis van elders verworven competenties. Alle verzoeken om vrijstellingen te krijgen worden getoetst door de examencommissie. De opleiding kent geen standaard verkorte trajecten.

De opleiding wordt vorm gegeven door een docententeam, dat bestaat uit vijf docenten, met een totale omvang van 2,8 fte. Alle docenten hebben een lesbevoegdheid en didactische/onderwijskundige deskundigheid en ervaring in de beroepspraktijk. Het panel is positief over de kwaliteit van de docenten en heeft waardering voor hun inzet en betrokkenheid. Het panel heeft tevens vastgesteld dat docenten voldoende deskundigheid hebben om studenten adequaat te begeleiden, bijvoorbeeld bij de uitvoering van projecten en hun stage en afstuderen. Voor de begeleiding van de studievoortgang in het algemeen hebben docenten de rol als studieloopbaancoaches.

De opleiding beschikt volgens het panel over goede voorzieningen. Het panel is enthousiast over de digitale leeromgeving N@tschool, die onder andere informatie geeft over de (deel)competenties en prestatie-indicatoren en over de koppeling van de competenties aan de leerarrangementen.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel beoordeelt standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties als **voldoende**.

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding over een adequaat systeem van toetsen beschikt. Alle competenties van de opleiding worden op meerdere momenten in het programma getoetst, steeds op een hoger niveau. De opleiding gebruikt verschillende soorten toetsen, zoals kennistoetsen, vaardigheidstoetsen, beroepsproducten en korte praktijkbeoordelingen. Deze laatste om de beheersing van de competenties van studenten te kunnen vaststellen. In 2010-2011 heeft de opleiding korte praktijkbeoordelingen ingevoerd om concreter te kunnen toetsen of de studenten de competenties beheersen. Voorheen verzamelden de studenten voorbeelden van lesopzetten, beoordelingen van praktijkbegeleiders en andere feedback in een stagedossier.

Het panel beoordeelt de kennistoetsen en de wijze waarop competenties worden getoetst als valide en betrouwbaar. Het panel vindt de kennistoetsen wel wat gedetailleerd en er wordt veel wordt gelegd op de reproductie van kennis (feiten). De opleiding zou volgens het panel naast kennis meer op inzicht moeten toetsen. De wijze waarop de toetsen door de docenten worden beoordeeld, vindt het panel in orde, alhoewel de onderbouwing van de beoordeling verbeterd zou kunnen worden.

Essentiële onderdelen van de toetsing zijn de portfolio-assessments, die sinds 2009-2010 worden afgenomen en waarmee de studenten het eerste, derde en vierde leerjaar van de bacheloropleiding (propedeuse, hoofdfase en afstudeerfase) afsluiten.

De Ad-opleiding heeft één voortgangsassessment na het eerste jaar en een afstudeerassessment aan het einde van het tweede jaar.

In het algemeen merkt het panel over de assessmentdossiers op dat deze een zorgvuldige indruk maken, maar dat de omvang ervan aan de grote kant is.

De examencommissie en de docenten spelen een rol in de borging van de toetsing. Sinds korte tijd heeft ook de toetscommissie deze taak gekregen. Docenten maken bij de samenstelling van de toetsen gebruik van standaardprocedures.

De bachelorstudent toont met de minor, de korte praktijkbeoordelingen/stage, de afstudeeropdracht en het afstudeerassessment het gerealiseerde eindniveau aan. Het panel is op basis van de vijftien bestudeerde afstudeerwerken positief over het behaalde niveau. Voor negen van de vijftien afstudeeropdrachten geldt dat het hbo-bachelorniveau is gerealiseerd. Eén van de afstudeerproducten was mager.

Meer in het algemeen merkt het panel over de afstudeerwerken op dat meer aandacht wenselijk is voor onderzoeksvaardigheden en de wijze waarop deelverslagen zijn geordend (thans zit hier veel herhaling in doordat het afstudeerverslag uit deelverslagen bestaat). Ook zouden studenten volgens het panel in de afstudeerwerken (nog) meer blijf kunnen geven van een kritische basishouding.

De vertegenwoordigers van het werkveld zijn tevreden over het gerealiseerde eindniveau, zo hebben zij het panel laten weten. Zij noemen professionaliteit, zelfstandigheid en een ontwikkelingsgerichte houding kenmerken van afgestudeerden van deze opleiding.

Ten aanzien van de beoordeling van de afstudeeropdrachten is aandacht voor de wijze van weging van de verschillende deelproducten volgens het panel een aandachtspunt, evenals de beoordeling van de eindpresentatie. Het is voor het panel niet duidelijk geworden op welke wijze de beoordeling van de presentatie gebeurt.

De Ad-studenten moeten hun opleiding afsluiten door een onderzoeksopdracht uit te voeren en door middel van een assessment hun eindkwalificaties aan te tonen. Aangezien het Ad-programma in 2009 is gestart, waren er tijdens de visitatie nog geen afgestudeerde Ad-studenten. Er was wel een concept eindproduct beschikbaar. Het panel heeft vastgesteld dat dit concept van een voldoende Ad-niveau is.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	15
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	15
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	19
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	28
3	Eindoordeel over de opleiding	39
4	Aanbevelingen	41
5	Bijlagen	43
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	45
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	47
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	51
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	57
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	63
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	65
	Bijlage 7: Verklaring van correctheid en volledigheid	67

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Gezondheidszorg en Welzijn
2. Registratienummer opleiding in CROHO	35388
3. Oriëntatie en niveau	Hbo-bachelor
4. Aantal studiepunten	240 voor bachelor en 120 voor Ad
5. Afstudeerrichting(en)	n.v.t.
6. Variant(en)	Deeltijd
7. Locatie(s)	Rotterdam
8. AD-programma*	Onderwijsondersteuner Gezondheidszorg en Welzijn
9. Registratienummer AD in CROHO	80045
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 4 oktober 2006 Besluit NVAO: 17 januari 2007

*) Associate Degree

Administratieve gegevens van de instelling

11. Naam instelling	Hogeschool Rotterdam
12. Status instelling	Bekostigd
13. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Volgens planning voorjaar 2013

Inhoudelijke informatie over de opleiding

<p>14. Inhoudelijk profiel opleiding</p> <p>De Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn (LGW) begeeft zich op een breed terrein in verschillende werkvelden en onderwijssectoren: de sector <i>Onderwijs</i>, de sector <i>Zorg en Welzijn</i> en de sector <i>Gezondheidszorg</i>. De opleiding wil studenten opleiden tot startbekwame leraren op dit brede terrein. Daarmee stelt de LGW zich ten doel studenten voor te bereiden op een onderwijspraktijk waarin de leraar als begeleider en coach (ook) in complexe pedagogische situaties in staat is om in het belang van de leerling op pedagogisch verantwoorde wijze te handelen.</p> <p>De Leraar G&W wordt opgeleid voor het lesgeven, begeleiden en coachen van individuele leerlingen en groepen, voor het leveren van bijdragen aan de ontwikkeling van het onderwijs en voor het vertalen van overheidsbeleid naar de eigen onderwijspraktijk van alledag. De onderwijsondersteuner wordt opgeleid voor de uitvoering van een vastgesteld programmadeel voor een bepaalde groep leerlingen.</p> <p>De LGW biedt in deeltijd een vierjarige bachelor-opleiding en een tweejarige Ad-opleiding.</p>
---

15. Beoogd werkveld alumni

Afgestudeerden verzorgen onderwijs op het gebied van gezondheidszorg en welzijn in het voortgezet onderwijs (met name vmbo) en het mbo. In het mbo kan de afgestudeerde bijvoorbeeld lesgeven in de opleidingen voor assisterende in de zorg, helpende, verzorgende, verpleegkundige en sociaal pedagogisch werk. In een organisatie voor gezondheidszorg en/of welzijn kan de afgestudeerde werkzaam zijn als praktijkopleidier of praktijkcoördinator.

Afgestudeerde onderwijsondersteuners, niveau 2, zijn bevoegd zelfstandig les te geven in voortgezet onderwijs en mbo in een vakinhoudelijke specialisatie binnen de kaders van het curriculum.

16. Plaats opleiding in organisatiestructuur hogeschool

De opleiding maakt deel uit vanuit het Instituut voor Gezondheidszorg (IvG), één van de elf instituten van de Hogeschool Rotterdam, samen met de bacheloropleidingen Verpleegkunde, Verloskunde, Ergotherapie, Fysiotherapie, Logopedie en Management in de Zorg en de masteropleidingen Advanced Nursing Practice en Physician Assistant. Daarnaast biedt het IvG ook de niet-bekostigde masteropleidingen Manuele Therapie, Kinderfysiotherapie en Sportfysiotherapie aan.

17. Belangrijkste wijzigingen in opleiding sinds vorige visitatie

- De kwaliteit van het personeel is n.a.v. de vorige visitatie in 2006 een aandachtspunt geweest. Vooral voor de vakinhoudelijke ondersteuning van de Kennisbasis Gezondheidszorg & Welzijn is dit verbeterd;
- Voorlichting instroomers is verbeterd door de invoering van startgesprekken vóór aanvang van de opleiding;
- Competentieprofiel is uitgewerkt in deelcompetenties. Per opleidingsfase is het beheersingsniveau van de competenties omschreven;
- Concreet uitgewerkt toetsbeleid waarin het te toetsen competentieniveau per opleidingsfase nauwkeurig is vastgelegd;
- Concreet uitgewerkt vrijstellingenbeleid op basis van vooropleiding van studenten;
- De in 2009 door de HBO-raad vastgestelde Kennisbasis Gezondheidszorg & Welzijn is geheel ontwikkeld en geïmplementeerd in het curriculum;
- Meer samenwerking met o.a. Lerarenopleiding Technische Beroepen (overleg over curriculum, uitwisselen van onderwijskundige expertise), samenwerking in de Minor *Werken in het beroepsonderwijs* (bijdrage aan ontwikkeling en uitvoering van de minor), in de Educatieve minor (onderwijskundige en vakdidactische bijdrage aan ontwikkeling en uitvoering van het vak *Omgangskunde*).

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

In- door- en uitstroomgegevens

De lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn (LGW) is voortgekomen uit de voormalige Lerarenopleiding Verpleegkunde. Het overgangsjaar was 2006. De rendementcijfers van 2006 zijn daardoor niet bruikbaar en daarom worden de gegevens vanaf 2007 gepresenteerd. Maar ook voor de jaren 2007 tot 2010 is het aantal diploma's een mengeling van Verpleegkunde en LGW en dus geen zuivere indicator voor het rendement. Vanaf 2011 zijn er zuivere LGW-cijfers. De Ad-opleiding is in 2009 gestart.

Bacheloropleiding LGW

cohort	instroom aantal studenten	rendement en uitval in %				
		P-fase	hoofdfase	uitval in P-fase	uitval in hoofdfase	diploma = < 5 jaar
2010	25	12%	88%			
2009	28	3%	77%	13%	6%	
2008	17		78%		22%	
2007	20		16%	19%	19%	46%

Bron: BMI Hogeschool Rotterdam, peildatum 1 mei 2011

Rendement en uitval Ad-opleiding LGW (in absolute aantallen)

cohort	instroom hoofdfase	uitval hoofdfase	diploma
2010	13	1	
2009	2		

Bron: Bedrijfsbureau IvG, peildatum 1 mei 2011 (De hogeschool heeft Ad-opleidingen nog niet verwerkt in de BMI).

Gerealiseerde docent-studentratio

De docent-studentratio bedraagt 1 op 30 (2,8 fte / 85 studenten, peildatum 1 oktober 2010).

Gemiddeld aantal contacturen¹ per fase van de studie voor bachelor- en Ad-opleiding

Schema contacttijd LGW deeltijd in klokuren

Jaar 1 t/m 3	aantal uren
8 uur onderwijs per week x 40 weken	320 uur
SLC-gesprek, 4 x per jaar 1 uur	4 uur
Stagebezoek + gesprek, 2 x per jaar 1,5 uur	3 uur
Stagebegeleiding op de stageschool, 1 uur per week x 40	40 uur
Totaal per jaar	367 uur

Jaar 4	aantal uren
4 uur onderwijs per week x 40 weken	160 uur
SLC-gesprek, 4 x per jaar 1 uur	4 uur
Stagebezoek + gesprek, 2 x per jaar 1,5 uur	3 uur
Stagebegeleiding op de stageschool, 1 uur per week x 40	40 uur
Totaal per jaar	207 uur

¹ De opleiding hanteert als definitie voor 'contactuur': de definitie die de Inspectie hanteerde bij het contacturenonderzoek in 2007, namelijk: de geprogrammeerde tijd waar docent / begeleider en studenten met elkaar in contact zijn, bijvoorbeeld colleges, projectonderwijs, mondelinge toetsen stagebegeleiding, afstudeerbegeleiding en studieloopbaanbegeleiding.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

De bevindingen, overwegingen en conclusies hebben betrekking op het bachelorprogramma en het Ad-programma. Op het Ad-programma wordt afzonderlijk ingegaan in het geval dit afwijkt van het bachelorprogramma. Als er geen onderscheid wordt gemaakt heeft de beschrijving betrekking op zowel het Ad- als het bachelorprogramma.

Het panel heeft geen gebruik kunnen maken van evaluatieresultaten, omdat het aantal respondenten op de Nationale Studentenenquête 2010 slechts vier was.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn (LGW) heeft als doel startbekwame leraren op te leiden op het gebied van Gezondheidszorg en Welzijn voor het voortgezet onderwijs (met name het vmbo), het beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (BVE) of een organisatie voor gezondheidszorg en/of welzijn.

De leraar Gezondheidszorg en Welzijn kan zich richten op het vak Verzorging in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en het vak Zorg en Welzijn in het derde en vierde studiejaar in de basisberoepsgerichte, kaderberoepsgerichte en gemengde leerweg in het vmbo. In het mbo kan de afgestudeerde bijvoorbeeld lesgeven in de opleidingen voor assisterende in de zorg, helpende, verzorgende, verpleegkundige en sociaal pedagogisch werk. Daarnaast kan een afgestudeerde als praktijkopleider of praktijkcoördinator werkzaam zijn in een organisatie voor gezondheidszorg en/of welzijn. De opleiding heeft het beroepsbeeld beschreven in *Meesterschap en vakmanschap inhoudelijk opleidingskader curriculum 2011-2015 Bachelor* (Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn, Hogeschool Rotterdam, mei 2011).

De afgestudeerde leraar Gezondheidszorg en Welzijn is toegerust voor het verzorgen van onderwijs op:

- microniveau (lesgeven aan en coachen en begeleiden van individuele leerlingen en groepen)
- mesoniveau (bijdragen aan de ontwikkeling van onderwijs in de school)
- macroniveau (overheidsbeleid vertalen naar de onderwijspraktijk)

De eindkwalificaties van de bacheloropleiding bestaan uit zeven hoofdcompetenties (uitgewerkt in twee of meer deelcompetenties) en zijn beschreven in *Competentieprofiel bachelor Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn* (Hogeschool Rotterdam, april 2010): 1. Interpersoonlijk competent; 2. Pedagogisch competent; 3. Vakinhoudelijk en didactisch competent; 4. Organisatorisch competent; 5. Competent in het samenwerken met collega's; 6. Competent in het samenwerken met de omgeving; 7. Competent in reflectie en ontwikkeling. De competenties zijn gebaseerd op de bekwaamheidseisen voor de leraar vo/be, die zijn ontwikkeld door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL). In 2006 zijn deze bekwaamheidseisen vastgelegd in de wet BIO (Beroepen in het onderwijs). De lijst met opleidingscompetenties, inclusief deelcompetenties, is opgenomen in bijlage 1 van dit visitatierapport. Het panel heeft het competentieprofiel bestudeerd en stelt vast dat de uitwerking van de eindkwalificaties relevant is voor het opleidingsdomein en dat de algemene competenties voor de leraar goed zijn geconcretiseerd. De competenties zijn ook toegankelijk beschreven in een competentiematrix in de leeromgeving N@tschool.

De bekwaamheidseisen worden iedere zes jaar bijgesteld onder regie van de SBL. In de loop van 2011 zal de herijking van bekwaamheidseisen plaatsvinden, waarna begin 2012 de vernieuwde bekwaamheidseisen vastgesteld worden.

Het panel stelt vast dat de opleidingscompetenties zijn gebaseerd op de Dublin descriptoren. De descriptoren (toepassing van) kennis en inzicht, oordeelsvorming en communicatie zijn zichtbaar in alle competenties. De descriptor leervaardigheden komt met name terug in competentie 7: Competent in reflectie en ontwikkeling.

Per deelcompetentie onderscheidt de opleiding drie niveaus: hoofdfasebekwaam, afstudeerbekwaam en startbekwaam. De opleiding heeft per deelcompetentie en niveau prestatie-indicatoren benoemd voor het handelen van de leraar. Deze zijn beschreven in *Competentieprofiel Bachelor Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn* (Team LGW, IVG, Hogeschool Rotterdam, april 2010). Daarnaast zijn er voorbeelden van beroepsproducten opgenomen die de beheersing van de competentie aantonen. De afgestudeerde leraar Gezondheidszorg en Welzijn moet alle competenties op niveau 3 behalen. Het panel is van mening dat de opleiding de operationalisatie van de niveaus zorgvuldig heeft uitgewerkt.

De opleiding heeft de competenties vergeleken met de drie competenties die binnen de Europese Unie zijn opgesteld en zijn beschreven in *Common European principles for teacher competences and qualifications* (European Commission, 2005). Deze drie Europese competenties zijn: 1 Work with others, 2 Work with knowledge, 3 Work with and in society. Hoewel deze drie Europese kerncompetenties abstract geformuleerd zijn doordat er grote verschillen in opvattingen hierover tussen de lidstaten zijn, zijn deze terug te vinden in het Nederlandse competentieprofiel, zo constateert het panel.

De *Association For Teacher Education in Europe* geeft bij de ontwikkeling van de kwaliteitsindicatoren aan dat niet alleen kennis en vaardigheden belangrijk zijn, maar ook persoonlijke kwaliteiten zoals respect, empathie en zorg. Het panel ziet deze aspecten terug in het profiel van de opleiding.

De leraar past de competenties toe op de vakinhouden van gezondheidszorg en welzijn, die zijn gedefinieerd in de landelijke kennisbasis G&W 2004, die in 2009 is herzien. Deze kennisbasis is door het werkveld gevalideerd en in december 2009 vastgesteld. Het landelijk overleg van lerarenopleidingen Gezondheidszorg en Welzijn bespreekt de kennisbasis regelmatig. Eén docent van de opleiding neemt actief deel aan dit overleg, dat drie à vier keer per jaar plaatsvindt, zo heeft het panel tijdens de visitatie vastgesteld. Er is een landelijke kennisbasis voor de pedagogisch-didactische kennis in ontwikkeling. De opleiding heeft deze uitgewerkt op basis van het competentieprofiel voor de leraar en de pedagogisch-didactische leerinhoud van de voormalige lerarenopleiding Verpleegkunde. Het panel vindt dat deze kennisbasis een goed uitgangspunt vormt, totdat er een landelijke kennisbasis is vastgesteld.

De opleiding geeft in het gesprek met het panel aan dat zij haar curriculum vergelijkt met andere opleidingen, omdat in elke bijeenkomst van het landelijk overleg van de lerarenopleidingen G&W een curriculum van een opleiding wordt besproken. De opleiding besteedt evenals de andere opleidingen G&W veel aandacht aan de kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn. De opleiding van Hogeschool Rotterdam onderscheidt zich van andere opleidingen LGW door een Rotterdamse inkleuring van het curriculum. De opleiding heeft deze keuze gemaakt na overleg met het regionale werkveld.

In de landelijke kennisbasis wordt veel nadruk gelegd op kennis, maar vanwege de grootstedelijke context op Rotterdamse vmbo-scholen, kiest de opleiding er voor om ook veel nadruk te leggen op pedagogische vaardigheden en pedagogisch-didactische competenties.

Studenten en alumni met wie het panel heeft gesproken, herkennen deze profilering. Daarnaast besteedt de opleiding extra aandacht aan leerplanontwikkeling en projectmatig werken, omdat voortdurende veranderingen in het beroepsonderwijs het noodzakelijk maken dat leraren/opleiders in staat zijn om een leerplan te ontwikkelen, vaak in de vorm van een project. Het panel herkent de profilering in het programma. Enkele studenten vertelden het panel dat zij juist vanwege deze insteek hebben gekozen voor deze opleiding. Een kanttekening die zij bij de opleiding plaatsen is dat zij deze erg breed vinden en dat zij zich liever meer zouden specialiseren. De docenten begrijpen deze wens, maar legitimeren de keus van de opleiding vanwege het feit dat afgestudeerden de bevoegdheid krijgen om les te geven als leraar Gezondheidszorg en als leraar Welzijn, aan leerlingen van het vmbo tot mbo niveau 4. Daarnaast is de opleiding gebonden aan de landelijke kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn.

Ad-programma

De Ad-opleiding Onderwijsondersteuner Gezondheidszorg en Welzijn is bedoeld voor studenten die twee of meer jaren werkzaam zijn in een specialisatie van Gezondheidszorg en Welzijn en in deze specialisatie onderwijsondersteuner willen worden. Het Ad-programma leidt op tot onderwijsondersteuner niveau 2. De onderwijsondersteuner is bevoegd zelfstandig les te geven in het voortgezet onderwijs of het mbo in een vakinhoudelijke specialisatie, binnen de kaders van het curriculum waarvoor het lerarenteam eindverantwoordelijk is. Het verschil met de bacheloropleiding is dat Ad-afgestudeerden bevoegd zijn om in één sector les te geven, zoals het mbo of mbo zorg of mbo- welzijn of praktijk van de zorg. Bovendien worden Ad'ers alleen toegerust voor het verzorgen van onderwijs op microniveau (lesgeven aan en coachen en begeleiden van individuele leerlingen en groepen). Zij zijn niet verantwoordelijk voor leerplanontwikkeling. De Ad-opleiding heeft het beroepsbeeld beschreven in *Meesterschap en vakmanschap inhoudelijk opleidingskader curriculum 2011-2013 Ad* (Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn, Instituut voor Gezondheidszorg, Hogeschool Rotterdam, juni 2011). Het panel is positief over dit beroepsbeeld.

Het competentieprofiel voor de Ad'er, inclusief het te bereiken niveau per competentie, is opgesteld door Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) samen met Calibris (kenniscentrum dat de kwalificatiestructuur onderhoudt voor de mbo-sectoren zorg, welzijn en sport). Het profiel is beschreven in *De onderwijsondersteuner niveau 1 en 2, competentieprofielen en bekwaamheidseisen*, (SBL en Calibris, oktober 2009). De opleiding beschrijft de competenties en het niveau waarop de Ad'er de competenties dient te realiseren in een bijlage bij het document *Vakmanschap en meesterschap Inhoudelijk Opleidingskader 2011-2015* (Lero G en W, Instituut voor Gezondheidszorg, Hogeschool Rotterdam, juni 2011). De eindkwalificaties en de bijbehorende niveaubeschrijvingen voor de Ad sluiten aan bij de Dublin descriptor van de Short Cycle, zo constateert het panel.

Voor de Ad'er geldt hetzelfde competentieprofiel als voor de leraar, maar vanwege verschillen in taken en verantwoordelijkheden hoeft de onderwijsondersteuner niet voor alle competenties niveau 3 te bereiken. De onderwijsondersteuner is verantwoordelijk voor de uitvoering van een vastgesteld deel van het programma (micro-niveau), dat door het lerarenteam is ontwikkeld. De eindverantwoordelijkheid voor het primaire proces in een school ligt niet bij de Ad'er, maar bij het lerarenteam. In de Ad-opleiding ligt de nadruk daarom op vakinhoudelijke en didactische competenties en competenties die verwijzen naar het professioneel begeleiden van leerlingen in hun ontwikkeling. Voor deze vaardigheden moet de onderwijsondersteuner voor vrijwel alle deelcompetenties van competenties één (Interpersoonlijk competent) en drie (Vakinhoudelijk en didactisch competent), niveau 3 bereiken voor de eigen vakinhoudelijke specialisatie. Voor competenties twee (Pedagogisch competent), vier (Organisatorisch competent) en zeven (Competent in reflectie en ontwikkeling) geldt niveau 2 en voor competenties vijf (Competent in het samenwerken met collega's) en zes (competent in het samenwerken met de omgeving) niveau 1. Het panel is positief over de uitwerking van de competenties en het beoogde niveau voor het Ad-programma.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de bacheloropleiding en de Ad-opleiding de eindkwalificaties baseren op landelijke eisen voor de leraar voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. Naar de mening van het panel heeft de opleiding de competenties op een goede manier geconcretiseerd in deelcompetenties voor de Leraar Gezondheidszorg en Welzijn. Bovendien beschrijft de opleiding per deelcompetentie drie deelniveaus.

Het panel is ook positief over de concretisering van de competenties en de onderbouwing van het beoogde niveau voor de Ad-opleiding.

De eindkwalificaties sluiten voor de bacheloropleiding qua niveau aan bij de beschrijvingen van de Dublin descriptoren voor een bachelor en voor de Ad-opleiding bij de niveaubeschrijvingen van de Dublin descriptoren van de Short Cycle, zo constateert het panel.

Het panel stelt vast dat de opleidingscompetenties van de bacheloropleiding, evenals de competenties van het Ad-programma voldoen aan de kwalificatie-eisen voor leraren binnen de Europese Unie.

De bacheloropleiding en het Ad-programma hanteren de landelijke kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn en hebben daarnaast een focus op pedagogisch-didactische vaardigheden, leerplanontwikkeling en projectmatig werken, zo stelt het panel vast.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen voor deze standaard tot het oordeel **voldoende** voor zowel de bacheloropleiding als de Ad-opleiding. De belangrijkste afweging op basis waarvan het panel tot het oordeel voldoende komt is, dat de opleiding met de eindkwalificaties aansluit bij de landelijke kwalificaties en hiermee voldoet aan de gangbare basiskwaliteit.

Standaard 2   Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Het curriculum van de bacheloropleiding LGW bestaat uit drie fasen: de propedeuse, de hoofdfase en de afstudeerfase. In de propedeusefase krijgt de student een beeld van het beroep en de eisen die hieraan worden gesteld. In de hoofdfase leert de student om zelfstandig als leraar onderwijs te verzorgen voor een groep leerlingen. In de afstudeerfase verdiept de student zich binnen bepaalde aspecten van het beroep en profileert zich door middel van een minor en de afstudeeropdracht. Voor het Ad-programma geldt in principe hetzelfde, zij het dat de opleiding twee jaar beslaat en studenten geen minor volgen.

Het curriculum is gestructureerd langs drie leerlijnen van het Rotterdams Onderwijsmodel: de kennisgestuurde, de praktijkgestuurde en de studentgestuurde leerlijn (zie voor een verdere uitwerking de paragraaf 'vormgeving van het programma').

De opleiding biedt het onderwijs aan in leerarrangementen. Dit zijn onderwijseenheden die theorieën, modellen en concepten bevatten met bijbehorende theorieopdrachten, praktijkopdrachten en eventueel vaardigheidstrainingen. Bij de vormgeving van het curriculum onderscheidt de opleiding twee aspecten die belangrijk zijn in het vak van leraar. Ten eerste: Meesterschap. Dit betreft de pedagogische en didactische vaardigheden van de leraar en ten tweede: Vakmanschap, dat betrekking heeft op kennis van de vakinhouden. Het programma is met het oog hierop ingedeeld in leerarrangementen gericht op het verwerven van de kennisbasis G&W (Vakmanschap) en van de beroepscompetenties (Meesterschap).

De leerarrangementen Vakmanschap zijn georganiseerd in een "carrousel" en worden minimaal één keer per jaar aangeboden. De student kiest in overleg met de studieloopbaanbegeleider zelf welke arrangementen hij wanneer wil volgen. Voorbeelden van deze leerarrangementen zijn Anatomie en Fysiologie, Basis verpleegkundige zorg, EHBO, Epidemiologie en Jeugdzorg.

De leerarrangementen Meesterschap zijn onderverdeeld in het verwerven van competenties op micro-, meso- en macro-niveau. Voorbeelden van deze arrangementen zijn Jongeren en hun leefwereld, Lesgeven doe je zó, Groepsynamica, Leerlingbegeleiding, Opvoeden op school en Culturele diversiteit.

Elk kwartaal bestaat uit leerarrangementen uit de kennisgestuurde leerlijn, de praktijkgestuurde leerlijn en de studentgestuurde leerlijn (studieloopbaancoaching). Ook lopen studenten gedurende de gehele studie stage. Beroepsproducten en korte praktijkbeoordelingen uit de stage maken onderdeel uit van de leerarrangementen.

Relatie eindkwalificaties – programma

Het competentieprofiel, de landelijke kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn en de generieke pedagogisch-didactische kennis bepalen de inhoud van het programma. Het panel heeft het programma bestudeerd en stelt vast dat de opleiding op een systematische wijze de inhoud van het programma heeft afgestemd op de beoogde eindkwalificaties. In een matrix toont de opleiding aan waar in het programma en op welk niveau de (deel)competenties worden ontwikkeld. Ook de curriculumoverzichten die in de *Hogeschoolgids Instituut voor Gezondheidszorg* (augustus 2010) zijn opgenomen en met name de documenten *Leerarrangementen vakmanschap kennisbasis gezondheidszorg en welzijn* (Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn, januari 2011) en *Leerarrangementen Meesterschap, Studieloopbaanbegeleiding, Minor, Keuzeonderwijs en afstuderen, studiejaar 2011-2015* (Lerarenopleiding gezondheidszorg en Welzijn, mei 2011) geven hier informatie over.

Het panel is van mening dat de opleiding de inhoud van het programma gestructureerd heeft weergegeven in de leerarrangementen. Het panel is onder de indruk van het beschikbare materiaal dat de leerarrangementen ondersteunt. Het panel vindt dat het

docententeam dit zorgvuldig en helder heeft uitgewerkt. Daarnaast stelt het panel op basis van de gesprekken vast dat studenten weten wat er per studieonderdeel van hen wordt verwacht en weten op welke manier zij aan de eindkwalificaties werken.

Kennis

De kennisbasis die de opleiding gebruikt is gebaseerd op de landelijke kennisbasis van het vak Gezondheidszorg en Welzijn en op de generieke kennisbasis voor de pedagogisch-didactische competenties van de leraar. De opleiding onderscheidt drie typen kennis: theoretische, methodische en praktische kennis. Het gaat hierbij om kennis van de leerling, het leren en de leerinhouden. De opleiding heeft de relatie hiertussen in het hier onderstaande schema vormgegeven:

<i>Theoretische kennis</i>	Persoonsontwikkeling Identiteitsontwikkeling	Leer- en ontwikkelingstheorieën	Wetenschappelijk fundament leerinhouden
<i>Methodische kennis</i>	Mogelijkheden / belemmeringen bij ontwikkeling en leren	(vak)didactiek en pedagogiek	Opbouw, samenhang, toepassingen
<i>Praktische gesitueerde kennis.</i>	Leefwereld en beleving van school en leerinhouden	Schoolmethodes	Leerinhouden
	<i>Kennis van de leerling</i>	<i>Kennis van het leren</i>	<i>Kennis van de leerinhouden</i>

De kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn bevat tien thema's, zoals beroeps- en werkhouding in de sector Gezondheidszorg en Welzijn, de dagelijkse werkelijkheid van het werkveld en de organisatie van de gezondheidszorg, gezondheid en ziekte en leefstijl en zorgzelfstandigheid. Deze tien thema's zijn weer onderverdeeld in meerdere categorieën zoals sociologie, methodisch werken, anatomie en fysiologie, voedingsleer en leefstijlproblemen. Het panel heeft de leerarrangementen voor de kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn bestudeerd en vindt het positief dat er veel aandacht is voor kennis, maar de opleiding zou het kennisgerichte deel meer dan nu het geval is kunnen koppelen aan de praktijk.

Terwijl in het curriculum van de bachelorstudent alle thema's aan bod komen, bevat het curriculum van het Ad-programma een keuze uit de kennisbasis. De Ad-student bepaalt in overleg met de studieloopbaancoach welke thema's hij volgt. Deze moeten aansluiten op zijn specialisatie (bijvoorbeeld uiterlijke verzorging of voeding). De Ad-studenten hebben hierdoor een smallere kennisbasis dan de bachelorstudenten en kunnen daarom alleen lesgeven in de gekozen sector.

De eerste twee jaar van zowel de bachelor- als de Ad-student staan in het teken van het primaire proces in de klas, het micro-niveau. Thema's zijn bijvoorbeeld Leraar worden, Lesgeven doe je zo, Leerlingbegeleiding, Opvoeden op school en Samenwerkend leren. Bachelorstudenten krijgen kennis en opdrachten die gericht zijn op het vmbo én het mbo. Ad-studenten kiezen voor één van de twee sectoren (vmbo of mbo). Verder volgt de Ad-student alleen die leerarrangementen die op het primaire proces zijn gericht, omdat hij als onderwijsondersteuner het primaire proces als taakgebied heeft. In het derde en vierde jaar volgen bachelorstudenten daarentegen ook de leerarrangementen, die het meso- en macroniveau behandelen, zoals leerplan-, toets- en schoolontwikkeling.

Uit het gesprek van het panel met vierdejaarsstudenten en alumni is gebleken dat sommige studenten vinden dat het programma in grote mate gericht is op lesgeven in het vmbo en het mbo en in mindere mate op lesgeven in zorg en welzijnsinstellingen. Het programma is daardoor voornamelijk op jongere (groepen) leerlingen gericht en minder op individuele scholing voor volwassenen. Studenten en alumni zijn van mening dat de aandacht voor praktijkopleiders vergroot kan worden. Docenten geven in het gesprek met het panel aan dat zij dit herkennen en dat zij eraan werken om meer aandacht te besteden aan de beroepspraktijk van praktijkopleiders. Het panel beoordeelt dit als positief en raadt de opleiding aan meer aandacht te besteden aan praktijkopleiders.

Beroepsvaardigheden

De studenten ontwikkelen beroepsvaardigheden door stages te lopen, door te werken aan beroepsproducten en door vaardigheidstrainingen. Voorbeelden van vaardigheidstrainingen zijn de basisverpleegkundige handelingen, communiceren, basishandelingen EHBO en presentatievaardigheden. Voorbeelden van beroepsproducten zijn het opzetten, uitvoeren en evalueren van een les, een voorstel uitwerken voor het werken met werkpleksimulatie en het ontwikkelen van een PGO-taak. Het panel vindt deze beroepsproducten en trainingen passend voor de opleiding en van voldoende kwaliteit.

Studenten en alumni zijn tevreden over de trainingen en opdrachten waarmee zij de beroepsvaardigheden leren, zo hebben zij het panel laten weten. Zij zouden meer aandacht willen besteden aan leren communiceren (gesprekken voeren met ouders), zo blijkt uit het gesprek met het panel. Ook zouden zij graag meer praktijkoefeningen willen in de lessen, bijvoorbeeld met acteurs. Het panel constateert dat de opleiding dit al heeft herkend en bekijkt waar dit in het programma aan bod kan komen.

Studenten lopen elk kwartaal één of twee dagen per week stage. Zij dienen in de stage een verplicht aantal uren les te geven en een aantal opdrachten uit te voeren. Ad-studenten kunnen de stage concentreren in het vmbo óf het mbo, bachelorstudenten moeten in beide sectoren stage lopen. Een stage binnen een welzijns- of gezondheidszorginstelling is ook mogelijk. De opleiding heeft een eigen netwerk van scholen en instellingen voor gezondheidszorg en welzijn met stageplekken. Studenten die al werkzaam zijn binnen het voortgezet onderwijs, het mbo of werken als praktijkopleider kunnen de eigen werkplek gebruiken als leerwerkplek (mits deze is goedgekeurd door de opleiding), maar zij moeten ook stage lopen in de twee sectoren waarin zij niet werkzaam

zijn. De stageomgeving moet de mogelijkheid bieden om les te geven in het vakgebied gezondheidszorg en welzijn en de beroepscompetenties te ontwikkelen. Daarnaast moet een begeleider beschikbaar zijn die minimaal een tweedegraads lerarenopleiding heeft afgerond. De *Stagehandleiding LGW (2009-2012)* beschrijft uitgebreid de criteria waar de stageplaats aan moet voldoen, de beoordelingscriteria per stage, het draaiboek met activiteiten per studiejaar, criteria en voorbeelden voor een persoonlijk ontwikkelingsplan en het persoonlijk activiteiten plan en beoordelingsformulieren. Het panel vindt deze stagehandleiding zorgvuldig opgesteld en van een goede kwaliteit.

Onderzoeksvaardigheden

In het laatste kwartaal van het tweede jaar en het eerste kwartaal van het derde jaar besteedt de opleiding aandacht aan onderzoek in 'Methoden van onderzoek 1 en 2'. Studenten leren om artikelen kritisch te beoordelen, een onderzoeksvraag te formuleren en literatuur te zoeken met behulp van zoekstrategieën. De literatuur die studenten gevonden hebben, moeten zij verwerken in opdrachten en verslagen. In de minor en in de afstudeeropdracht voeren studenten een praktijkgericht onderzoek uit. In het Ad-programma wordt op dezelfde wijze aandacht besteed aan onderzoek, maar op een lager niveau en gericht op het primaire proces van het lesgeven. Ook volgen de Ad-studenten geen minor.

Studenten en alumni vinden dat zij voldoende onderzoeksvaardigheden aangeleerd krijgen in de leerarrangementen, zo blijkt uit het gesprek dat het panel met hen heeft gevoerd. Alhoewel het panel van mening is dat studenten in de producten laten zien dat zij onderzoeksvaardigheden beheersen, is er volgens het panel nog ruimte voor verbetering. Het gaat voornamelijk om de onderbouwing van de gemaakte keuzes en het tonen van een kritische basishouding, bijvoorbeeld bij het beoordelen van de bruikbaarheid en de geschiktheid van literatuur. De docenten zijn het met het panel eens dat de onderzoeksvaardigheden van de student nog verbeterd kunnen worden. Daarom is de opleiding bezig met het opzetten van een onderzoekslijn. Behalve dat de opleiding in twee leerarrangementen en de minor en het afstudeerproject aandacht besteedt aan onderzoek en onderzoeksvaardigheden, zijn de docenten gestart met het opnemen van onderzoek in de beroepsproducten.

Literatuur

Bij elk leerarrangement schrijft de opleiding verplichte vakliteratuur voor. Dit gebeurt aan de hand van vijf criteria, zoals bijvoorbeeld actualiteit, literatuur voor een theoretisch kader en literatuur gericht op het uitoefenen van het beroep. Ieder jaar beoordeelt het docententeam of de literatuur nog in voldoende mate aansluit bij de arrangementen, zo niet dan wordt deze aangepast. Terwijl studenten in het begin van de opleiding voornamelijk literatuur krijgen voorgeschreven, moeten zij later in de studie ook zelf literatuur zoeken. Zij krijgen daarvoor een training, die wordt gegeven door informatieprofessionals van de mediatheek.

Het panel stelt op basis van de bestudeerde literatuurlijst vast dat de opleiding actuele, relevante literatuur hanteert. Deze is echter met name Nederlandstalig. Voor onderzoek en onderzoeksvaardigheden gebruikt de opleiding een basisboek over kwalitatief

onderzoek. Het panel vindt dat het aandeel internationale literatuur en onderzoeks-literatuur uitgebreid zou moeten worden.

Vormgeving van het programma

De opleiding sluit met de vormgeving van het programma aan bij het hogeschoolbrede Rotterdams Onderwijs Model (ROM), waarin drie leerlijnen worden onderscheiden; de kennisgestuurde, de praktijkgestuurde en de studentgestuurde leerlijn. Het didactisch concept van de opleiding is gebaseerd op competentiegericht leren en de didactische uitgangspunten: actief leren, samenwerkend leren en toenemend zelfstandig leren. Het panel vindt dat het didactisch concept voldoende aansluit bij het programma, maar dat de opleiding eerder zou kunnen beginnen met het zelfstandig en competentiegericht leren, juist voor deze doelgroep van volwassen deeltijdstudenten.

De keuze van werkvormen is gekoppeld aan de leerlijnen. In de kennisgestuurde leerlijn zijn de werkvormen: hoor- en werkcolleges, onderwijsleergesprekken, discussiegroepen, pgo-taken, presentaties en vaardigheidstrainingen voor het ontwikkelen van pedagogisch-didactische kennis (kennislijn meesterschap). Studenten schrijven bijvoorbeeld studietaken, maken lesopzetten, formuleren leerdoelen en ontwikkelen (praktijk)toetsen. Vaardigheidstrainingen kunnen ook betrekking hebben op gezondheidszorg en welzijn (kennislijn vakmanschap). Daarbij gaat het bijvoorbeeld om basisverpleegkundige vaardigheden, grootkeukengebruik of haarverzorging. In de praktijkgestuurde leerlijn zijn de stage, groepsopdrachten/projecten, en de afstudeeropdracht de belangrijkste werkvormen. Studenten en alumni hebben het panel verteld dat in elke opdracht een link wordt gelegd met de actualiteit.

Begeleiding van studenten

In de studentgestuurde leerlijn krijgen studenten individuele begeleiding van docenten (studieloopbaancoaches). De student krijgt aan het begin van de opleiding een studieloopbaancoach toegewezen, die hij gedurende de hele opleiding houdt. De coach ondersteunt de student bij de competentieontwikkeling en bij het oplossen van studieproblemen. Eventueel kan de coach de student verwijzen naar de decaan. Voor studenten met een beperking zijn er speciale regelingen. Elk kwartaal heeft de student een studievoortgangsgesprek met zijn coach op basis van zijn POP (persoonlijk ontwikkelingsplan) en PAP (persoonlijk activiteiten plan) en de resultaten uit het studievoortgangsregistratiesysteem Osiris. Naast de individuele begeleiding zijn er groepsbijeenkomsten.

Bij de uitvoering van projecten krijgen studenten begeleiding van een docent, zowel procesmatig als inhoudelijk. Per kwartaal zijn er drie tot vier bijeenkomsten met de docentbegeleider ingeroosterd.

De begeleiding bij de stage is in handen van de stagebegeleider en de docent, die de rol van studieloopbaancoach op zich neemt. Tijdens de afstudeerfase heeft de student begeleiding van de afstudeercoach praktijk en de begeleidende docent. De afstudeercoach praktijk heeft minimaal eenmaal per week een gesprek met de student over de

voortgang. De studenten en alumni toonden zich in de gesprekken met het panel tevreden over de begeleiding die ze van de docenten krijgen.

Studenten besteden gemiddeld twintig tot veertig uur per week aan de studie, zo is gebleken uit het gesprek van studenten met het panel. Resultaten van het onderzoek Evasys, dat elk kwartaal wordt uitgevoerd bevestigen dit. De studiebelasting wordt door de studenten als hoog ervaren. Zij geven aan dat zij een volle week hebben. Gemiddeld werken zij drie dagen in de week in een betaalde baan en hebben daarnaast een dag per week stage. Verder studeren zij elke week een avond, een dag en het weekend. Ook het afstuderen vonden de alumni vrij pittig. De alumni met wie het panel sprak, besteedden ruim twintig uur per week aan het afstuderen, naast de stage en het betaalde werk. Tegelijkertijd merken alumni en studenten op dat zij de opleiding met plezier deden/doen.

Toelatingseisen

De toelatingseisen voor de bacheloropleiding en het Ad-programma zijn een havo- of vwo-diploma, een mbo-diploma niveau 4 of een toelatingsonderzoek voor studenten ouder dan 21 jaar. In het kader van een goede aansluiting voert de opleiding een startgesprek met iedere student vóór aanvang van de studie.

De instroom qua vooropleiding is uiteenlopend. Studenten hebben een mbo-diploma niveau 4 in verschillende richtingen, een havo-diploma, een hbo-diploma (bijvoorbeeld hbo-verpleegkunde, sph of fysiotherapie) of een masterdiploma. Ook de werkervaring van de studenten is divers. Zo zijn er studenten die al als praktijkopleider in een instelling voor Gezondheidszorg en Welzijn werken of lesgeven in een school. Om aan te sluiten bij de verschillen in instroom geeft de opleiding vrijstellingen.

De opleiding onderscheidt twee soorten vrijstellingen, namelijk een vrijstelling op basis van een diploma of op basis van elders verworven competenties. Diploma's op basis waarvan de opleiding vrijstellingen verleent voor de pedagogisch-didactische kennisbasis zijn onder andere een pabo-diploma of een diploma praktijkinstructeur. Ook kunnen studenten vrijstellingen krijgen door het aantonen van elders verworven competenties. Hiervoor moeten zij een assessmentdossier samenstellen en hebben zij een assessmentgesprek. Drie van de vijf docenten zijn erkend assessor.

De examencommissie speelt een rol in het vrijstellingenbeleid. Leden van deze commissie benadrukken in het gesprek met het panel dat alle verzoeken om vrijstellingen individueel getoetst worden door de examencommissie en dat er geen standaard verkorte trajecten zijn. Voor de kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn is in *Vrijstellingenbeleid Kennisbasis G&W, cohort 2011* (Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn, 2011) voor elk diploma omschreven tot welke vrijstellingen dit leidt. Het panel vindt dit beleid op een zorgvuldige manier uitgewerkt. Ook kan de student bij de examencommissie het verzoek indienen om een kennistoets af te leggen, waarna er bij voldoende resultaat een vrijstelling wordt verleend en studiepunten worden toegekend.

Het panel heeft veel waardering voor het vrijstellingenbeleid en het maatwerk dat de opleiding biedt aan de deeltijdstudenten. Het panel vindt dat de opleiding veel moeite doet om aan te sluiten bij de diverse achtergronden van instromende studenten.

Kwaliteit van het personeel

Het docententeam bestaat uit vijf docenten (2,8 fte). Drie docenten hebben een hbo-opleiding afgerond en twee docenten hebben een universitair masterdiploma. Twee docenten volgen momenteel een masteropleiding onderwijskunde. Hiermee haalt de opleiding, op termijn, het streefgetal van tachtig procent masteropgeleiden. Achtergronden van de docenten zijn bijvoorbeeld HBO-verpleegkunde, verpleegkunde A en B aangevuld met Sociale Pedagogiek en Voorlichtingskunde en Volwasseneneducatie.

Alle docenten hebben een lesbevoegdheid en didactische/onderwijskundige deskundigheid, die zij hebben verworven door opleidingen en aanvullende scholing. Voorbeelden hiervan zijn de Lerarenopleiding Verpleegkunde, Leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Gezondheidszorg en Welzijn, de Pedagogische Academie en Onderwijskunde. Daarnaast zet de opleiding externe docenten in, bijvoorbeeld voor anatomie, pathologie, ethiek en facilitaire dienstverlening. Het team beschikt volgens het panel over voldoende vakdeskundigheid.

Uit de door het panel bestudeerde curricula vitae blijkt dat de docenten voldoende ervaring hebben in het werkveld, bijvoorbeeld als verpleegkundige, praktijkbegeleider of docent zorg en welzijn. Daarnaast zijn alle docenten stagebegeleider en hebben daardoor contact met de praktijkbegeleiders in de scholen en in de instellingen voor zorg en welzijn.

Docenten houden hun deskundigheid op peil door bijscholing. Het panel heeft voorbeelden gezien van aanvullende scholing, zoals studieloopbaancoaching, EVC-assessmenttraining en innovatieve toetsmethoden. Twee docenten zijn betrokken bij onderzoek vanuit het lectoraat Versterking Beroepsonderwijs. Als werktitel heeft het lectoraat 'Versterking van het pedagogisch handelen van de leraar'.

Studenten zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten en meldden het panel dat docenten voldoende bereikbaar en beschikbaar zijn. De docenten hebben het panel laten weten dat zij ondanks enige werkdruk plezier hebben in hun werk. Als positief punt geven zij aan dat de lijnen tussen docenten onderling en het management kort zijn en dat zaken daardoor snel geregeld kunnen worden. Het management onderzoekt mogelijkheden voor samenwerking met het Instituut voor Lerarenopleidingen, bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van materialen. De Ad-opleiding werkt voor de pedagogische-didactische vakken al samen met de Ad-opleiding van de Leraar Technische beroepen.

Het panel is positief over de kwaliteit van de docenten en heeft veel waardering voor hun inzet en betrokkenheid. Ondanks dat het een klein team is, is het studiemateriaal op orde en zijn de docenten vertegenwoordigd in commissies en in landelijke overleggen en worden de studenten goed en intensief begeleid.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel heeft na een rondleiding tijdens het visitatiebezoek kunnen vaststellen dat de opleiding goede voorzieningen heeft. Er zijn lokalen met smartboards, ruimtes voor coachingsgesprekken en voor zelfstudie en informele werkplekken. De opleiding kan gebruik maken van de praktijklokale verpleegkunde. Voor andere praktijklokale zoals bijvoorbeeld een grootkeuken, restaurant, kapsalon of schoonheidssalon maakt de opleiding gebruik van lokale van roc's in de buurt. De mediatheek van de opleiding is gehuisvest in het gebouw aan het Museumpark.

De opleiding gebruikt de elektronische leeromgeving N@tschool voor de informatievoorziening naar studenten, onder andere over de inhoud van het programma. Het panel is enthousiast over de inrichting en het gebruik van de leeromgeving. Het is opgezet volgens de deelcompetenties en prestatie-indicatoren met een koppeling naar de leerarrangementen, waardoor duidelijk wordt welke cursussen bijdragen aan het behalen van welke competentie. Het panel stelt vast dat studenten op deze manier een helder overzicht krijgen van de te behalen competenties. Ook de beschrijving van de leerarrangementen vindt het panel zorgvuldig uitgewerkt.

Samenhangende onderwijsleeromgeving

De opleiding zorgt voor een inhoudelijk samenhangend programma door de competenties als vertrekpunt te nemen. De leerarrangementen in de kennisgestuurde, praktijkgestuurde en studentgestuurde leerlijn zorgen voor een duidelijke structuur in het programma. De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept van competentiegericht leren.

Studenten worden bij hun competentieontwikkeling goed ondersteund door docenten (ook in de rol van studieloopbaancoach) en worden geïnformeerd over studiezaken via N@tschool. De te behalen (deel)competenties zijn naar de mening van het panel helder en toegankelijk weergegeven in een competentiematrix in de digitale leeromgeving. De docenten zijn volgens het panel didactisch en vakinhoudelijk deskundig om goed onderwijs te verzorgen. Al deze elementen zorgen er volgens het panel voor dat er sprake is van een samenhangende onderwijsleeromgeving. De kwaliteit ervan wordt onder andere geborgd door de curriculumcommissie, de opleidingscommissie en de beroepenveldcommissie. Gezien de kleine omvang van het docententeam vormen de docenten samen de curriculumcommissie. Zij ontwikkelen de leerarrangementen, die de opleiding vooraf voorlegt aan de beroepenveldcommissie ter advisering en validering. Elk kwartaal voert het team een kwaliteitscontrole van het leerarrangement uit, voorafgaand aan het kwartaal waarin het wordt aangeboden. Aan de hand van de notulen van de teamoverleggen heeft het panel kunnen vast stellen dat de docenten iedere vier weken de leerarrangementen bespreken om deze te actualiseren en eventueel aan te passen aan de hand van evaluatieresultaten. Ook gebruikt de opleiding resultaten van de vorige visitatie voor verbeteringen. Zo is de spreiding van docenten over de vakgebieden verbeterd, doordat het team nu leden heeft met een achtergrond in een kennis van verpleegkunde, het beroepsonderwijs en de welzijnssector. Ook is de voorlichting verbeterd door het invoeren van een startgesprek met iedere student. De startgesprekken vinden plaats voor aanvang van de opleiding.

Verder werkt de opleiding samen met de Lerarenopleidingen voor de technische beroepen van het Instituut voor de Lerarenopleidingen van hogeschool Rotterdam.

Overwegingen

Het panel is ervan overtuigd dat de inhoud en structuur van het programma, de kwaliteit van de docenten en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Ook de adequate en consistente uitwerking van eindkwalificaties naar deelcompetenties dragen hieraan bij.

Het panel ziet daarnaast ook een aantal verbeterpunten, zoals meer aandacht te besteden aan onderzoeksvaardigheden en de beroepspraktijk van praktijkopleiders. Tegelijkertijd constateert het panel dat de opleiding deze aandachtspunten zelf ook heeft gesignaleerd en inmiddels voortvarend werkt aan verbetering.

Het panel heeft veel waardering voor de inzet van de docenten, het vrijstellingenbeleid en het maatwerk dat de opleiding biedt. Daarnaast is het panel positief over het begeleidingsmodel van de opleiding en de wijze waarop zij optimaal gebruik maakt van de digitale leeromgeving N@tschool.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen voor deze standaard tot het oordeel **voldoende** voor zowel de bacheloropleiding als voor het Ad-programma. Het panel komt tot dit oordeel, omdat de opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit. Het panel doet enkele aanbevelingen ten aanzien van deze standaard, zoals meer aandacht voor onderzoeksvaardigheden en voor de beroepspraktijk van praktijkopleiders.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Toetsbeleid

Het panel is van mening dat de opleiding een adequaat toetsbeleid heeft, dat is beschreven in de nota *Toetsbeleid lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn bacheloropleiding en associate degree* (Hogeschool Rotterdam, september 2009). Het beleid gaat onder andere uit van toetsing van de beroepscompetenties en de kennisbasis, toetsing die aansluit bij de leerdoelen, geïntegreerde toetsing van kennis, vaardigheden en houding en aparte toetsing van kennis en vaardigheden waar nodig. Het panel stelt vast dat alle competenties op meerdere momenten in het programma worden getoetst, steeds op een hoger niveau. Dit blijkt onder andere uit het *Examen- en cursusprogramma LGW* waarin het toetschema per studiejaar is weergegeven en een toets/competentiematrix, waarin is aangegeven waar in het programma en op welk niveau de

deelcompetenties worden getoetst. Daarnaast heeft de opleiding bij elk van de leerarrangementen de competenties, het competentieniveau en de toetsvorm weergegeven.

Toetsing per leerlijn

De opleiding toetst de competenties per leerlijn. Kennis en vaardigheden uit de kennisgestuurde leerlijn worden apart beoordeeld. Onderdelen van de kennisbasis toetst de opleiding door middel van een beroepsproduct, een korte praktijkbeoordeling of kennistoets (casustoets met open of gesloten vragen). Er is een landelijke digitale toetsbank in ontwikkeling voor de kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn, die in de loop van 2012 operationeel zal zijn. De coördinator van de opleiding neemt deel aan de landelijke redactiecommissie van de toetsbank.

De toetsen voor de kennisbasis Gezondheidszorg en Welzijn die het panel tijdens de visitatie heeft ingezien zijn zeer gedetailleerd en met name gericht op het toetsen van reproductieve kennis (feiten). Naar de mening van het panel zou de opleiding ook meer op inzicht kunnen toetsen. In de toetsen van de pedagogisch-didactische leerarrangementen, heeft het panel echter vastgesteld dat er naast kennis ook op inzicht en toepassing wordt getoetst. Het panel vindt de beoordeling van de toetsen in orde, alhoewel de onderbouwing ervan verbeterd kan worden. Ook zou de cesuur tussen een onvoldoende, voldoende of goed verduidelijkt kunnen worden.

Door het maken van onder andere beroepsproducten in de praktijkgestuurde lijn tonen de studenten aan dat zij de competenties beheersen. Een beroepsproduct kan bijvoorbeeld een leerplan zijn, de rapportage van de uitvoering van een les of een oudergesprek. Elk beroepsproduct is gerelateerd aan de deelcompetenties op het niveau van hoofdfasebekwaam, afstudeerbekwaam en startbekwaam. Per beroepsproduct heeft de opleiding een beoordelingsformulier met criteria en een cesuur beschikbaar. Het panel is van mening dat de beroepsproducten relevant zijn voor de opleiding. De uitvoering hiervan door studenten is van een adequaat niveau en het panel vindt de beoordeling goed. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een uitgebreid beoordelingsformulier.

Om vaardigheden te beoordelen gebruikt de opleiding vaardigheidstoetsen en korte praktijkbeoordelingen tijdens de stage, zoals een les uitvoeren of (aspecten van) orde houden. Voorbeelden van korte praktijkbeoordelingen zijn activerende didactiek, thematisch werken en adaptief onderwijs. De praktijkbegeleider beoordeelt hierbij het toepassen van kennis in een authentieke situatie. De student reflecteert hierop, waarbij hij een relatie legt met relevante aspecten van de kennisbasis. Aan het einde van de stageperiode geeft de begeleider een beoordelingsadvies aan de hand van een beoordelingsformulier. De docent bepaalt het eindoordeel op basis van het stagedossier, waarin het beoordelingsadvies van de praktijkbegeleider, een selfassessment van de student, producten en feedbackverslagen zijn opgenomen.

Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek maakt het panel op dat de korte praktijkbeoordelingen in het studiejaar 2010-2011 zijn ingevoerd om concreter te kunnen toetsen of de studenten de competenties beheersen. Voorheen verzamelden de

studenten voorbeelden van lesopzetten, beoordelingen van praktijkbegeleiders en andere feedback in een stagedossier. Het panel vindt de invoering van de korte praktijkbeoordelingen een goede ontwikkeling, omdat hiermee specifieke competenties kunnen worden getoetst.

Het onderwijs richt zich op het zelfstandig leren leren. Dit bouwt de opleiding op per fase. De opleiding vindt het hierin belangrijk dat de student het vermogen heeft om te reflecteren op het eigen handelen. Daarom besteedt de opleiding veel aandacht aan het ontwikkelen van reflectieve vaardigheden. Bij elk beroepsproduct, in elke stage en bij elk assessment schrijven studenten een reflectieverslag dat zich richt op het leerproces en wat de student heeft bereikt. Daarnaast vullen studenten ieder jaar een competentiemeter in en een zelfbeoordeling van de beheersing van de competenties. Studenten vinden de inhoud van de opdrachten goed en de hoeveelheid opdrachten vormt ook geen probleem, zo blijkt uit het gesprek met het panel. Wel geven studenten aan dat zij teveel moeten reflecteren, omdat zij bij elke opdracht een reflectie dienen te schrijven. Op zich vinden studenten en alumni het goed om op de eigen competentieontwikkeling te reflecteren, maar zij vinden dat het soms zijn doel voorbij schiet, bijvoorbeeld voor vakken als facilitaire dienstverlening of haarverzorging. Studenten denken dat er ook andere manieren zijn om hun ontwikkeling aan te tonen. Daarnaast vinden zij het bezwaarlijk dat de reflectie voor een groot deel meetelt in de beoordeling van opdrachten. De docenten leggen desgevraagd uit dat er in het eerste jaar veel nadruk ligt op reflectie om het eigen leerkrachtgedrag zichtbaar te maken. Het gaat er om dat studenten gedrag in een bepaalde situatie analyseren en zich niet beperken tot het beschrijven van situaties. Docenten zien dat studenten dat moeilijk vinden. Uiteindelijk moet het een tweede natuur van de leraar worden om te reflecteren op zijn handelen. Het panel vindt het kunnen reflecteren en het aannemen van een kritische houding belangrijke competenties voor toekomstige leraren. Het panel is er een voorstander van om ten behoeve van deze reflectie een selectie uit de beroepsproducten te maken. Hierdoor kan ook meer diepgang worden gerealiseerd, zo veronderstelt het panel.

Assessments

Studenten sluiten het eerste, derde en vierde leerjaar van de bacheloropleiding (propedeuse, hoofdfase en afstudeerfase) sinds het studiejaar 2009-2010 af met een portfolio-assessment. De Ad-opleiding heeft één voortgangsassessment na het eerste jaar en een afstudeerassessment aan het einde van het tweede jaar. De student kan aan het assessment deelnemen als hij alle onderdelen van die fase met een voldoende heeft afgerond. Daarvoor stelt de student op basis van zijn portfolio een assessmentdossier samen, schrijft een reflectie op zijn competentieontwikkeling volgens de STARR-methode (Situatie, Taak, Actie, Resultaat, Reflectie) en verwijst naar bewijsmateriaal. Het portfolio met de reflectie wordt beoordeeld in een assessmentgesprek (criteriumgericht interview), dat door twee geschoolde assessoren wordt afgenomen. Via dit assessment wordt ook de studieloopbaancoaching getoetst. Het persoonlijk ontwikkelingsplan, persoonlijk activiteitenplan, reflecties en het voortgangsdossier zijn de basis voor het opstellen van het assessmentdossier.

Het panel heeft assessmentdossiers met bewijzen, opdrachten en reflecties van verschillende studenten ingezien en vindt deze erg zorgvuldig en uitgebreid. Het panel

vindt de opzet van de assessmentdossiers echter te omvangrijk, waardoor de belasting voor de studenten en docenten te groot is. Het panel denkt dat met een andere aanpak hetzelfde effect kan worden bereikt en is er een voorstander van om te selecteren op relevante bijdragen, waarbij de kwaliteit van het reflecteren meer aandacht krijgt.

Beoordeling van de stage

De opleiding gebruikt formatieve toetsing met name tijdens de stage, waarin de student met een formulier feedback vraagt aan zijn begeleider en aan de leerlingen. In een reflectieverslag beschrijft de student vervolgens wat hij met het commentaar heeft gedaan. Daarnaast zijn er regelmatig evaluatiegesprekken met de praktijkbegeleider en heeft de student één maal per kwartaal een gesprek met de begeleidende docent. Halverwege de stageperiode is er een tussenevaluatie met de praktijkbegeleider en de docentbegeleider, op basis van een reflectie van de student. Verder is er sinds 2010 een selfassessment na elke stageperiode en na elke opleidingsfase. Voor tussen- en eindevaluaties van de stage is er een stageontwikkelmeter. Voor de beoordeling van de stages heeft de opleiding diverse instrumenten om de beoordeling te onderbouwen, zoals formulieren met beoordelingscriteria en beheersingsniveaus waarmee de beroepsproducten/praktijkbeoordelingen beoordeeld kunnen worden. Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding de beoordeling met ingang van studiejaar 2010 heeft aangepast. Voorheen was de beoordeling meer gericht op het wel of niet aanwezig zijn van verplichte onderdelen, die alleen met ja of nee beoordeeld konden worden en eventueel voorzien waren van een korte toelichting. Daarmee werd niet direct getoetst op competenties en was de totstandkoming van het uiteindelijke cijfer niet duidelijk, volgens het panel. Met de nieuwe opzet van korte praktijkbeoordelingen toetst de opleiding beter op de competenties. Dit was ook een wens van de praktijkbegeleiders. De opleiding gaat de beoordelingsformulieren hierop aanpassen.

Studenten zijn tevreden over de toetsing en beoordeling, zo is gebleken uit het gesprek dat het panel met hen voerde. Uit het gesprek bleek dat zij weten aan welke criteria de opdrachten moeten voldoen en dat docenten hen daar daadwerkelijk op beoordelen. Voor groepsopdrachten maken studenten een draaiboek of een plan van aanpak, waarin zij aangeven wie welk onderdeel voor zijn rekening neemt. Studenten worden individueel beoordeeld met behulp van het reflectieverslag. Studenten vinden dat zij op deze manier eerlijk worden beoordeeld voor hun eigen aandeel. Dat komt mede door de intensieve begeleiding van de docent, doordat deze tijdens het proces de inzet en het aandeel van elke student kan waarnemen.

De alumni met wie het panel heeft gesproken, vinden dat er meer eenduidigheid zou moeten komen in de beoordeling. Zij hebben het gevoel dat de beoordeling door de docenten klopt, maar vinden dat deze meer onderbouwd zou kunnen worden in de feedback. Het panel vindt ook dat de kwalitatieve onderbouwing verbeterd kan worden

Het panel heeft na bestudering van de toetsen vastgesteld dat deze voldoende valide en betrouwbaar zijn. Een aandachtspunt is om als opleiding nog beter na te gaan en vast te stellen of de toets een aantoonbaar leereffect heeft en of de kennis die wordt getoetst relevant is voor de opleiding.

Borging van de kwaliteit van toetsen

De opleiding heeft de mogelijkheid om in het kader van toetskwaliteit advies over de toetsing en beoordeling te vragen bij het Expertisecentrum Toetsing en Assessments. In de onderwijs- en examenregeling van het instituut en de opleiding zijn de rechten en plichten van de studenten met betrekking tot de toetsing opgenomen. Om het niveau van de eindkwalificaties en de kwaliteit van de toetsing te bewaken heeft de opleiding een examencommissie, die functioneert voor de opleidingen HBO-Verpleegkunde, Management in de Zorg, de Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn, de Master Advanced Nursing Practice en de Master Physician Assistant. Het panel constateert dat de leden van de examencommissie afkomstig zijn uit de opleiding Verpleegkunde en Management in de zorg, maar dat er geen docent van de lerarenopleiding vertegenwoordigd is in de commissie. Sinds september 2011 is een toetscommissie actief. Zij is begonnen met het analyseren en bespreken van toetsen. De toetscommissie gaat vier keer per jaar steekproefsgewijs leerarrangementen evalueren.

Ook gebruikt de opleiding voor het bewaken en verbeteren van de kwaliteit van de toetsing pdca-cycli voor het toetsplan, het construeren van de toetsen en de kwaliteitscontrole achteraf. Het panel heeft dit tijdens de visitatie in de gevoerde gesprekken en de notulen van teambijeenkomsten bevestigd gekregen. Twee docenten maken een toetsmatrijs met een antwoordmodel of beoordelingscriteria. Deze beoordelingscriteria zijn gebaseerd op de prestatie-indicatoren van de deelcompetenties. Hierdoor sluiten toetsen aan op de leerdoelen en op de drie niveaus, zo stelt het panel vast. Op basis van de prestatie-indicatoren maken de docenten de toets en de hertoets. Een andere docent controleert de toets. Vanaf september 2011 gebeurt dit aan de hand van een checklist. Daarnaast controleert het docententeam de inhoud van de leerarrangementen voorafgaand aan het kwartaal dat het leerarrangement en de bijbehorende toetsing zijn geprogrammeerd.

De docenten van de opleiding zijn volgens het panel deskundig op het gebied van toetsen op basis van vooropleiding (lerarenopleiding en/of opleiding onderwijskunde) en aanvullende scholing, zoals een training digitaal toetsen en assessorentraining.

Bij alle leerarrangementen heeft de opleiding beoordelingscriteria opgenomen. Studenten kunnen deze (gedetailleerde) beoordelingscriteria inzien via N@tschool. Na afloop van een kennistoets, is er een antwoordmodel ter inzage. De toets wordt met studenten besproken als zij dit wensen. In 2010-2011 heeft de opleiding een begin gemaakt met het opnemen van de inleveropdrachten en de bijbehorende beoordelingsformulieren op N@tschool. Vanaf september 2011 is dit voor alle leerarrangementen ingevoerd. Dit biedt de studenten en de studieloopbaancoaches een overzicht van de studievoortgang.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

De bachelorstudent toont met de minor, de korte praktijkbeoordelingen/stage, de afstudeeropdracht en het afstudeerassessment het gerealiseerde eindniveau aan. De Ad-student voert een onderzoeksopdracht uit en heeft een afstudeerassessment om de gerealiseerde eindkwalificaties aan te tonen.

Voor de studenten en de opdrachtgevers van afstudeeropdrachten is er een handleiding *Afstuderen bij de Leraren Opleiding Gezondheidszorg en Welzijn van de Hogeschool Rotterdam* (Hogeschool Rotterdam, z.j.) beschikbaar met een beschrijving van het afstuderen, de criteria die er gesteld worden en de beoordelingsformulieren. Het panel vindt deze uitgebreide handleiding zorgvuldig opgezet.

De bachelorstudenten kunnen zelf kiezen welke minor zij willen volgen, eventueel van andere instituten. De meeste studenten volgen de minor 'Werken in het beroepsonderwijs', die aansluit bij de beroepscompetenties.

De bachelorstudenten werken voor de afstudeeropdracht aan een project of praktijkgericht onderzoek voor een externe opdrachtgever: een vmbo-school, roc of een instelling op het gebied van zorg en welzijn. Afstuderen bij een kenniskring is ook mogelijk, bijvoorbeeld bij de kenniskring Transitie in Zorg (IVG) of Versterking Beroepsonderwijs (IVL).

De afstudeeropdracht bestaat uit een oriëntatie/literatuurstudie, dat wordt vastgelegd in een rapportage literatuurstudie, een plan van aanpak, een eindrapport en een eindproduct. De afstudeeropdracht moet betrekking hebben op thema's die een relatie hebben met het onderwijs in het voortgezet onderwijs of het beroepsonderwijs en volwasseneducatie en moet zijn gericht op het veld van Gezondheidszorg en Welzijn. *Met de afstudeeropdracht moet de student aantonen dat hij zelfstandig en op methodische wijze een complex vraagstuk uit de beroepspraktijk kan analyseren en tot een oplossing kan brengen, waarbij relevante conceptuele kaders worden toegepast* (Kritische Reflectie Lerarenopleiding Zorg en Welzijn, 2011). De student presenteert het eindproduct aan de opdrachtgever (en een groter publiek). Ook schrijft de student een meta-reflectie op zijn leerproces.

De afstudeeropdracht kan individueel of in twee- of drietallen worden uitgevoerd. Als de opdracht met meer studenten wordt uitgevoerd, is de opdracht omvangrijker en moet ieders aandeel in het plan van aanpak duidelijk zijn omschreven. Bij afstudeergroepen beoordeelt de docent de student ook tijdens de begeleiding, zo hoorde het panel in het gesprek met de docenten. Het panel stelt vast dat dit mogelijk is door het tweewekelijkse contact met de student en het feit dat de afstudeergroep een klein aantal studenten kent. Studenten schrijven een individueel reflectieverslag met daarin hun eigen aandeel en geven zij een eindpresentatie waarin het niveau waarneembaar is. Een schriftelijke individuele beoordeling vindt het panel een aandachtspunt. Ook zou de opleiding volgens het panel het eindoordeel beter kunnen onderbouwen en hierin tussen individuele studenten meer differentiatie in het oordeel kunnen aanbrengen.

De docenten bepalen in overleg met de opdrachtgever aan welke eisen het eindproduct moet voldoen. De docenten gaven in het gesprek met het panel aan dat de werkveldbegeleiders en de docent per student (of per afstudeergroep) drie keer bij elkaar komen om de opdracht af te stemmen qua inhoud en niveau. De opdrachtgever omschrijft in een projectregistratieformulier de opdracht en het uiteindelijke product. Studenten kunnen zelf ook onderwerpen aandragen, daarvoor moeten zij hetzelfde registratieformulier invullen.

Het docententeam van de opleiding bepaalt of een afstudeeropdracht geschikt is qua inhoud, omvang, niveau en voldoet aan de bekwaamheidseisen voor de leraar vo/be. Tijdens het afstudeertraject is er overleg tussen de opleiding en de opdrachtgever over het plan van aanpak en het concept eindproduct, zodat de student eventueel kan worden bijgestuurd.

Voor alle producten zijn beoordelingscriteria geformuleerd, die zijn vastgelegd in beoordelingsformulieren. Twee docenten beoordelen het verslag en het product, dit zijn de begeleider en een tweede docent. Zij betrekken het advies van de opdrachtgever bij de beoordeling ten aanzien van de toepasbaarheid en haalbaarheid van het eindproduct in de praktijk. Het panel stelt vast dat de opleiding weliswaar twee docenten betreft bij de beoordeling, maar dat door de kleinschaligheid van de opleiding alle docenten alle studenten goed kennen, waardoor het de vraag is of de beoordeling voldoende onafhankelijk is. In het gesprek met het panel onderkenden de docenten dit risico. Zij menen echter, dat het intensieve contact met studenten ook een voordeel is, omdat zij goed op de hoogte zijn wat een student wel en niet kan. De docenten hebben het panel verteld dat de tweede beoordelaar niet betrokken is geweest bij het afstudeerproces en dat ook de praktijkbegeleider een stem in de beoordeling heeft. De opleiding is van plan om voor het afstudeerassessment een tweede beoordelaar uit de praktijk te benoemen. Het panel is hierover positief. Daarnaast ziet het panel een mogelijkheid voor een meer onafhankelijke beoordeling door docenten van andere opleidingen binnen het instituut in te zetten als tweede beoordelaar.

Het panel heeft van de 21 bachelorstudenten die tot nu toe zijn afgestudeerd, vijftien afstudeeropdrachten bestudeerd. Vier afstudeeropdrachten zijn geselecteerd door de opleiding, met een spreiding in beoordeling van 6 tot 8. Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met de afgestudeerden, de begeleidende docent en praktijkbegeleiders van deze afstudeeropdrachten. Naast de vier door de opleiding geselecteerde afstudeerwerken heeft het panel zelf nog elf afstudeerproducten geselecteerd, met eveneens een spreiding in het eindcijfer van 6 tot 8.

Voorbeelden van onderwerpen van de bestudeerde afstudeeropdrachten zijn: de ontwikkeling van toetsen, competentiekaarten, competentiegericht beoordelen, de inrichting van een vaklokaal uiterlijke verzorging en het ontwikkelen van lesmateriaal en het coachen van leerlingen op basis van meervoudige intelligentie.

Het panel heeft de afstudeeropdrachten beoordeeld op een aantal punten zoals de kwaliteit van de probleemstelling, onderzoeksmethoden, gebruik van literatuur, de conclusies en de beoordeling. In het algemeen vindt het panel dat er sprake is van veel herhaling in de deelproducten van het afstuderen: dezelfde tekstpassages komen veelal in elk verslag terug, dat wil zeggen in het plan van aanpak, de literatuurstudie, het onderzoeksverslag en het eindproduct. Dit lijkt te komen door de werkwijze die de opleiding voorschrijft, waarbij alle deelproducten losstaande verslagen zijn, in plaats van één rapport. Het panel denkt dat dit verholpen kan worden door studenten een geïntegreerd verslag te laten schrijven, waarin de onderdelen als een plan van aanpak, literatuurstudie, het onderzoeksverslag en het eindproduct een logisch verband krijgen.

De onderwerpen/probleemstellingen in de afstudeerwerken vindt het panel duidelijk verwoord, relevant voor het werkveld en aansluiten bij de eindkwalificaties. Onderzoeksmethoden die de studenten gebruiken zijn literatuurstudies, interviews en enquêtes. Het panel vindt dat studenten in het onderzoeksverslag de onderbouwing van gemaakte keuzes over hoe zij het onderzoek hebben opgezet en uitgevoerd en waarom zij deze keuzes hebben gemaakt verbeterd zou kunnen worden. De literatuur die studenten gebruiken is volgens het panel actueel en voornamelijk Nederlandstalig. Zij gebruiken vooral literatuur die door de opleiding is behandeld. Studenten gebruiken weinig internationale literatuur. Het panel is verder van mening dat de literatuurverwijzing in sommige eindwerkstukken kan worden verbeterd. Het is soms niet duidelijk welke tekst van de student zelf is en wat is overgenomen uit de literatuur. Daarnaast vindt het panel dat de afstudeeropdrachten (te) weinig blij geven van een kritische basishouding van de studenten, bijvoorbeeld ten aanzien van de gekozen literatuur. De getrokken conclusies worden volgens het panel in de meeste gevallen goed onderbouwd.

Alle vijftien afstudeeropdrachten voldoen volgens het panel aan het hbo-bachelorniveau, op één na. Deze afstudeeropdracht was in eerste instantie onvoldoende, maar is na een herkansing met een voldoende beoordeeld. Het panel stelt vast dat de opdracht qua vorm is opgezet volgens de voorschriften van de afstudeerhandleiding, maar dat de inhoud en het niveau ervan mager zijn. Verder is de probleemstelling op zich duidelijk verwoord en de relevantie duidelijk, maar in de uitwerking is (te) weinig aandacht besteed aan de koppeling van de theorie, de methodiek, de onderzoeksinstrumenten, de analyse en de conclusies.

In de meeste gevallen kan het panel zich vinden in de beoordelingen door de docenten, hoewel een enkel werkstuk te hoog of juist te laag is beoordeeld, naar de mening van het panel. Ook vindt het panel dat de opleiding meer kan differentiëren in de eindbeoordeling, omdat studenten nu alleen de beoordeling onvoldoende, voldoende of goed krijgen voor elk van de vier onderdelen. Het eindcijfer is niet hoger dan een 8, terwijl het panel een werkstuk een 9 waard vond.

In de beoordelingsformulieren kan volgens het panel de weging van de vier onderdelen worden verbeterd. Een ander aandachtspunt is de beoordeling van de eindpresentatie. Het is voor het panel niet goed duidelijk geworden hoe deze wordt beoordeeld, omdat het panel hiervan maar weinig beoordelingsformulieren heeft gezien.

Mening beroepspraktijk over eindniveau

De opleiding heeft via de beroepenveldcommissie en via de docenten die als stagebegeleider actief zijn contact met het werkveld. Het werkveld is positief over het eindniveau van de student, zo blijkt uit het gesprek met het panel. Leden van het werkveld noemen met name de professionaliteit van de student, de zelfstandigheid, de ontwikkelingsgerichte houding en de onderwijskundige kennis sterke punten. De leden van het werkveld met wie het panel sprak, zijn tevreden over de eindproducten die de studenten hebben opgeleverd. Deze zijn goed bruikbaar in de onderwijspraktijk.

De Ad-student voert als afsluiting van de opleiding een onderzoeksopdracht uit, die gericht is op de verbetering van de eigen onderwijspraktijk. De student moet hiermee aantonen dat hij de praktijkvraag kan vertalen in een onderzoeksvraag en deze kan omzetten in een onderzoeksopzet om daarna het praktijkonderzoek uit te voeren. Het plan moet vooraf worden goedgekeurd door de docentbegeleider en de opdrachtgever. Uiteindelijk maakt de student een onderzoeksverslag en presenteert de bevindingen aan de school en de opleiding. In de notitie *Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn Associate Degree Afstudeeropdracht 2011* heeft de opleiding het doel van de opdracht beschreven en een beoordelingsformulier opgenomen.

Naast de afstudeeropdracht heeft de Ad-student een afstudeerassessment (portfolio-assessment), dat qua werkwijze gelijk is als het afstudeerassessment van de bacheloropleiding. Bovendien beschrijft de Ad-student de visie op het beroep, dat concreet wordt gemaakt met praktijkvoorbeelden en dat gebaseerd is op relevante bronnen. Ten slotte stelt de student een professionaliseringsplan op, waarmee hij aantoont dat hij zijn leerproces kan sturen en koppelen aan de leraar-competenties.

Het Ad-programma is in 2009 gestart en heeft nog geen afgestudeerden. Twee studenten bevinden zich in de afstudeerfase. Het panel heeft van één van hen het concept-onderzoeksverslag in gezien en is positief over de kwaliteit hiervan. Het bevat een kleinschalig onderzoek naar schrijfonderwijs. Het verslag voldoet naar de mening van het panel aan het Ad-niveau.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de opleiding een duidelijk systeem van toetsing kent, dat aansluit op de drie leerlijnen. De opleiding gebruikt kennistoetsen, vaardigheidstoetsen, beroepsproducten en korte praktijkbeoordelingen om de beheersing van de competenties van studenten te beoordelen. Het panel is van mening dat het toetsen van kennis en de toetsing van competenties voldoende valide en betrouwbaar zijn.

Het panel herkent het competentiegericht toetsen in de studentgestuurde en praktijkgestuurde leerlijn. De omvang en de samenstelling van de assessmentdossiers vindt het panel een aandachtspunt. De opleiding gebruikt diverse formulieren om de verschillende onderdelen te beoordelen. Hierin kan de kwalitatieve onderbouwing door de docenten verbeterd worden, aldus het panel.

De borging van de toetsing vindt plaats via de examencommissie en sinds kort via een toetscommissie. Daarnaast hanteren de docenten een standaardprocedure voor de ontwikkeling van toetsen en de beoordeling van de kwaliteit achteraf.

Het panel is positief over het behaalde niveau van de bachelor-afgestudeerden; het hbo-bachelorniveau wordt behaald. Eén afstudeerproduct was mager. Aandachtspunten die het panel in de afstudeeropdrachten heeft signaleerd zijn de onderzoeksvaardigheden van studenten (met name de onderbouwing van gemaakte keuzes), de ordening van het eindproduct (veel herhaling) en het tonen van een kritische basishouding.

In de beoordeling van de opdrachten kan de wijze van weging van de verschillende deelproducten en de individuele beoordeling worden verbeterd en de onafhankelijkheid van de beoordeling worden vergroot.

Het panel constateert dat het werkveld tevreden is over het afstudeerniveau van de studenten. Het werkveld noemt de professionaliteit van de student, de zelfstandigheid, de ontwikkelingsgerichte houding en de onderwijskundige kennis als sterke punten. De leden van het werkveld met wie het panel sprak, zijn tevreden over de eindproducten die de studenten hebben opgeleverd.

Het panel is positief over de opzet van de afstudeerfase voor de Ad-studenten. De Ad-opleiding heeft nog geen afgestudeerden, dus heeft het panel niet kunnen vaststellen of het beoogde eindniveau wordt gerealiseerd. Het concept eindproduct dat het panel wel heeft ingezien, voldoet aan het Ad-niveau.

Conclusie

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende** voor zowel de bacheloropleiding als voor het Ad-programma. Het panel komt tot dit oordeel, omdat de opleiding ervoor zorgt dat de eindkwalificaties in voldoende mate worden gerealiseerd. Het panel heeft opmerkingen over de onderzoeksvaardigheden, de ordening van het eindproduct en de kritische houding van studenten.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel	
	Bachelor	Ad-opleiding
1 Beoogde eindkwalificaties	Voldoende	Voldoende
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoende	Voldoende
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende	Voldoende

Overwegingen en Conclusie

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Gezondheidszorg en Welzijn en het Ad-programma Onderwijsondersteuner Gezondheidszorg en Welzijn (niveau 2) van Hogeschool Rotterdam als **voldoende**, omdat het panel alle drie de standaarden met een **voldoende** heeft beoordeeld.

4 Aanbevelingen

Het visitatiepanel doet de opleiding de volgende aanbevelingen:

Standaard 1

Geen

Standaard 2

- Het panel vindt het positief dat er veel aandacht is voor kennis, maar de opleiding zou het kennisgerichte deel van het curriculum meer dan nu het geval is kunnen koppelen aan de praktijk.
- Sommige studenten vinden dat het programma in (te) grote mate gericht op lesgeven is in het vmbo en het mbo en (te) weinig op lesgeven in zorg- en welzijninstellingen. Het panel is van mening dat de aandacht voor praktijkopleiders vergroot kan worden, zodat studenten zich ook hierin meer zouden kunnen specialiseren.
- Ten aanzien van de onderzoeksvaardigheden beveelt het panel aan om meer aandacht te besteden aan de onderbouwing van de gemaakte keuzes van bijvoorbeeld de methode. Ook zouden studenten meer dan thans het geval is een kritische basishouding moeten worden aangeleerd bij het uitvoeren van onderzoek, bijvoorbeeld bij de het bepalen van geschiktheid van literatuur.
- Het panel vindt dat het aandeel internationale literatuur en onderzoeksliteratuur uitgebreid zou kunnen worden.

Standaard 3

- Het panel vindt de beoordeling van de toetsen goed uitgevoerd, hoewel de kwalitatieve onderbouwing ervan verbeterd kan worden.
- Indien studenten in duo's afstuderen, dient volgens het panel de individuele bijdrage meer zichtbaar te zijn in de afstudeerwerken en in de beoordelingen ervan. Ook een grotere spreiding in de oordelen vindt het panel wenselijk.
- Het panel beveelt de opleiding aan om werk te maken van een tweede beoordelaar (uit de praktijk) bij het afstudeerassessment te benoemen. Ook zouden docenten van andere opleidingen binnen het instituut ingezet kunnen worden als tweede (onafhankelijke) beoordelaar bij het beoordelen van de afstudeeropdracht.
- Om overlap in de deelproducten van het afstudeerwerk te voorkomen, beveelt het panel aan studenten een geïntegreerd afstudeerverslag te laten schrijven, waarin de onderdelen als een plan van aanpak, literatuurstudie, het onderzoeksverslag en het eindproduct een logisch verband krijgen.
- In de beoordelingsformulieren van het afstudeerwerk kan volgens het panel de wijze van weging van de vier onderdelen worden verhelderd.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Competentie 1	Interpersoonlijk competent
1.1	bewustzijn van eigen persoonlijkheid, houding en gedrag
1.2	opbouwen van de relatie tussen de leraar en de leerlingen/deelnemers
1.3	kennis en vaardigheid bij groepsprocessen en communicatie
Competentie 2	Pedagogisch competent
2.1	de leerlingen/deelnemers leren kennen
2.2	orde houden
2.3	pedagogisch handelen
2.4	pedagogisch klimaat creëren
Competentie 3	Vakinhoudelijk en didactisch competent
3.1	onderwijs voorbereiden
3.2	onderwijs uitvoeren
3.3	onderwijs evalueren
3.4	onderwijs afstemmen
Competentie 4	Organisatorisch competent
4.1	leeromgeving inrichten
4.2	planning maken
4.3	omgaan met onverwachte situaties
4.4	organisatie afstemmen op leerlingen/deelnemers
Competentie 5	Competent in het samenwerken met collega's
5.1	samenwerken met collega's
5.2	administratie en rapportage
Competentie 6	Competent in het samenwerken met ouders en externe betrokkenen
6.1	samenwerken met ouders
6.2	samenwerken met externe betrokkenen
Competentie 7	Competent in reflectie en ontwikkeling
7.1	een goed beeld hebben van de eigen competenties
7.2	ontwikkelen van een eigen visie
7.3	afstemmen van de eigen ontwikkeling op het beleid van de school

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn- Hogeschool Rotterdam - JAAR 1						
	1e leerjaar	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4	Totaal
Kennis	EC vak	5	6	4	4	19
	Ec onderwijs	4	3	4	2	13
Student	ECTS SLC Coaching	1	1	1	1	4
	Keuze/def		2	2	2	6
Praktijk	Beroepsproduct	4	2	2	2	10
	KPB		2	3	3	
	ECTS Totaal	14	16	16	14	60
Kennis vak	Communicatie basisvh (3) Organisatie gezondheidszorg (2)	Natuurwetenschap (3) basis verpleegkundige zorg (3)	Voeding (4)	Doelgroepen (4)		
Kennis onderwijs	Leefwereld van jongeren (4)	Lesgeven doe je zo 1 (3)	WPS + vaardigh.ond (2) Leerlingbegeleiding (2)	Groepsdynamica (2)		
Studentgestuurd	SLC (1)	SLC (1) Keuze (2)	SLC (1) Keuze (2)	SLC (1) Keuze (2)		
Praktijkgestuurd	Oriëntatie op beroep (4)	BP. Microteaching (2) KPB Lesgeven 1 (2)	BP. WPS(2) KPB Leerlingbegeleiding (3)	BP. Pedag. handelen(2) KPB Lesgeven 2 (3)		

Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn- Hogeschool Rotterdam - JAAR 2

	2e leerjaar	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4	Totaal
Kennis	EC vak	4	4	4	6	18
	Ec onderwijs	3	2	2	2	9
Student	ECTS SLC Coaching		1	1	1	3
	Keuze/def	2	2	2		6
Praktijk	KPB	3	3	3	3	12
	Beroepsproducten	3	3	3	3	12
	ECTS Totaal	15	15	15	15	60

Kennis vak	Anatomie1 (4)	Pathologie 1 (3) EHBO (1)	Anatomie 2 (4)	Pathologie 2 (3) Epidemiologie (3)
Kennis onderwijs	Methode van onderzoek(3)	Projectonderwijs (2)	Leerlingenzorg (2)	Communiceren met ouders (2)
Studentgestuurd	Keuze (2)	SLC (1) Keuze (2)	SLC (1) Keuze (2)	SLC (1)
Praktijkgestuurd	BP. PGO (2) KPB Activerende didactiek (4)	BP. Projectonderwijs (2) KPB Thematisch werken(4)	BP. Leerlingenzorg (2) KPB Observatie en Differentiatie (4)	BP. Oudercontact (2) KPB Adaptief onderwijs(4)

Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn- Hogeschool Rotterdam - JAAR 3

	3e leerjaar	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4	Totaal
Kennis	EC vak	6	6	7	4	23
	Ec onderwijs	0	0	0	0	0
Student	ECTS SLC Coaching	0	1	1	1	3
	KPB	0	3	3	0	6
Praktijk	Beroepsproduct	5	5	5	5	20
	KPB	4			4	14
	ECTS Totaal	15	15	16	14	60

Kennis vak	GVO (3) Jeugdzorg (3)	Beroeps- en werkhouding (4) Ethiek en juridische aspecten (2)	Facilitaire Diensverl. 1 (4) Uiterlijke verzorging (3)	Facilitaire Diensverl. 2 (4)
Kennis onderwijs				
Studentgestuurd		SLC (1)	SLC (1)	SLC (1)
Praktijkgestuurd	BP. Het leerplan (5) KPB (4)	BP. Toetsontwikkeling (5) KPB (3)	BP. Onderwijsontwikkeling (5) KPB (3)	BP. Kwaliteit (5) KPB (4)

Lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn- Hogeschool Rotterdam - JAAR 4

	4e leerjaar	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4	Totaal
Kennis						
	EC vak	0	0	0	0	0
Student	Ec onderwijs	0	0	0	0	0
	ECTS Coaching			2	1	3
Praktijk	Differentiatie / minor	15	15	0	0	30
	Afstuderen	0	0	7	8	15
	Keuze			0	0	0
	Stage			6	6	12
	ECTS Totaal	15	15	15	15	60
Kennis vak						
Kennis onderwijs						
Studentgestuurd	Minor (15)	Minor (15)	Afstuderen (7)	Afstuderen (8)		
Praktijkgestuurd				KPB afstuderen (6)	KPB afstuderen (6)	

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer J.J.M. Caris, voorzitter

De heer Caris is ingezet als panellid vanwege zijn werkvelddeskundigheid gecombineerd met zijn onderwijsdeskundigheid en visitatiedeskundigheid. Hij heeft ervaring in de zorg als verpleegkundige ("aan het bed"), in en voor de klas als leraar verpleegkunde, als beleidsmedewerker bij een landelijke vereniging, als hoofd van opleidingen en als directeur van een opleidingsinstituut. De heer Caris heeft ruim twee jaar ervaring met het opzetten van kwaliteitsbeleid in een ROC als directeur Kwaliteitszorg. In 1996/1997 is de heer Caris betrokken geweest bij de BVE-visitaties. In zijn huidige advieswerk is hij bezig met de ontwikkeling van beroepsprofielen op basis van competenties in de zorg (met name gespecialiseerde verpleegkundige beroepsgroepen).

De heer Caris heeft eerder deelgenomen aan visitatiecommissies en heeft uit opleiding en werkervaring kennis van de accreditatiesystematiek. Hij is daarnaast voor deze visitatie aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1968	Verpleegkundige A
1975-1976	Hbo-opleiding leraar verpleegkunde
1976-1978	Post hbo-opleiding manager in de verpleging en in het verpleegkundig onderwijs
1993	Post hbo-opleiding Management in de Zorg (masterniveau)
2010	NMI-mediator

Werkervaring:

1978-1982	Leraar verpleegkunde
1989-1992	Hoofdopleiding/leraar opleiding A-verpleegkunde en ziekenverzorgende
1993-1997	Directeur/bestuurder school voor Gezondheidszorgonderwijs in Dordrecht
1997-1998	Directeur Da Vinci College in Dordrecht
1998-heden	Zelfstandig organisatie- en opleidingsadviseur werkzaam in het onderwijs en de zorgsector
1998-2003	bestuurslidmaatschap van het Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam
2000-2002	Lid van de visitatiecommissie van de HBO-raad voor de Lerarenopleidingen Verpleegkunde, Middenmanagement, Gezondheidszorg MMO (voorheen de Kader opleiding Gezondheidszorg) en de opleiding MGZ voor functies in de wijkverpleging en de sociale psychiatrie
2001-heden	Directeur Centrum voor Bijzondere Tandheelkunde Rijnmond te Rotterdam
2003-2009	Partner Pro-Innovatief: samenwerkingsverband op het terrein van (digitaal) leren voor professionals in zorg en onderwijs

De heer drs. R. Heijnen

De heer Heijnen is ingezet als panellid vanwege zijn expertise op het gebied van onderwijs in de gezondheidszorg. Hij heeft veel inzicht in de procesmatige kant van het accreditatiestelsel verkregen door zijn visitatietrajecten in Vlaanderen. Zijn deelname aan deze trajecten heeft zijn kennis van het domeinspecifieke referentiekader verscherpt.

De heer Heijnen heeft door opleiding en werkervaring veel expertise op het gebied van (internationaal) gezondheidszorgonderwijs. Voor deze visitatie is de heer Heijnen aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 1970 – 1977 Atheneum-B, scholengemeenschap St.Michiel te Geleen
1977 – 1978 propedeuse geneeskunde, Katholieke Universiteit Nijmegen
1979 – 1982 inservice-opleiding tot A-verpleegkundige in het Medisch Centrum Geleen
1983 – 1987 doctoraalstudie Gezondheidswetenschappen Rijksuniversiteit Limburg (huidige Universiteit van Maastricht), differentiatie: Verplegingswetenschap met verdieping in ontwikkeling en begeleiding van veranderingstrajecten binnen de verpleging en onderwijskundige achtergronden van opleidingen in de gezondheidszorg
1998 – 2003 Vanuit bureau META deelname aan korte (internationale) scholingstrajecten gericht op onderwijsvernieuwing in meest brede zin, maar vooral toegepast binnen de gezondheidszorg.

Werkervaring:

- 1987 – 1989 staffunctionaris verplegingsdienst voor het Maaslandziekenhuis (Sittard-Geleen), opzetten en introductie project 'Patiënt Gerichte Zorg'.
1989 – heden docent verpleegkunde, Hogeschool Zuyd (voorheen Hogeschool Sittard en Hogeschool Limburg).
1998 – 2003 consulent Probleemgestuurd Onderwijs voor bureau META (adviesgroep voor PGO onder verantwoordelijkheid van de Faculteit Gezondheidszorg).
1999 – 2006 Consulent in een tweetal grootschalige onderwijsvernieuwingprojecten in Zuid-Afrika (resp. Tshwane University of Technology en University of Venda, in samenwerking met de Universiteit van Maastricht)
2001 – heden Teamcoördinator binnen de HBO-V opleiding, Hogeschool Zuyd
2004 – 2005 Lid visitatiecommissies in opdracht van de VLHORA (Vlaamse Hogescholenraad)

Overig:

- 1995 – heden drie keer per jaar deelname aan internationale workshops, congressen en symposia betreffende gezondheidszorgonderwijs als trainer, organisator of (key-note) speaker.
2007 – heden projectbureau LUNA (an innovative taskforce for international cooperation in health care education), Hogeschool Zuyd; verzorgen van projectmanagement voor (ontwikkelings)samenwerkingsprojecten voor de faculteit Gezondheidszorg van HS Zuyd en leveren van inhoudelijke bijdragen op onderwijskundig vlak. Projectervaringen o.a. in Zuid Afrika, Tanzania, Jemen en in diverse netwerken.
2009 - 2010 lid Taskforce Verpleegkunde, een werkgroep t.b.v. het curriculum
2003 - heden docent/assessor in interne deskundigheidsbevorderingsprogramma's van HS Zuyd, te weten de cursus 'de vaardige docent' en de (geaccrediteerde) docentenopleiding.
2005 – heden voorzitter European Network for Nursing in higher Education (ENNE), samenwerking van 14 Europese opleidingen ter verbetering van de kwaliteit van hun opleidingsprogramma's.

Mevrouw H.A.M. Groenendaal

Mevrouw Groenendaal is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van gezondheidszorg en verpleegkunde. Daarnaast heeft zij ervaring op het gebied van beleid en management in het onderwijs en de zorg.

Na haar tijd als directrice van de Academie Gezondheidszorg van Saxion Hogescholen werkt zij momenteel als waarnemend directeur Academie Mens en Arbeid bij Saxion Hogescholen. Mevrouw Groenendaal heeft eerder deelgenomen aan visitatiecommissies en heeft uit opleiding en werkervaring kennis van de accreditatiesystematiek. Zij is daarnaast voor deze visitatie aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1971 – 1975	Opleiding tot verpleegkundige A, Laurentiusziekenhuis Breda
1975 – 1977	Gebroken docentenopleiding, Kath. Hogeschool voor Verpleegkundige (KHSV) Nijmegen
1977 – 1979	Hogere Opleiding richting onderwijs KHSV Nijmegen
1983	Eerstegraads lerarenopleiding (verkort programma) Rijks Universiteit Limburg
1988 – 1990	Cursus Management voor Basiseenheden in het Hoger Beroepsonderwijs PBNA
1991	Cursus “Effectief managen van Professionals”, HOAG opleiding- en adviesgroep, Haarlem
1999	Employability voor onderwijsmanagers in het HBO, Mobiliteitsfonds HBO

Werkervaring:

09 – 12/1975	Docente verpleegkunde Opleiding inservice A Laurentiusziekenhuis, Breda
1976 – 1977	Docente verpleegkunde Opleiding inservice A Franciscusziekenhuis, Roosendaal
1979 – 1989	Stafdocente verpleegkunde, HBOV Academie Gezondheidszorg Zwolle met afwisselende functies binnen het management: coördinator Propedeutische Fase, coördinator Stagebureau, coördinator Hoofdphase, voorzitter examencommissie, lid beleidstaf
1989 – 1996	Waarnemend directeur/ studierichtingsleider HBOV Academie Gezondheidszorg Zwolle
1996 – 1999	Waarnemend directeur / studierichtingsleider Academie Gezondheidszorg Hogeschool IJsselland
1999 – 2004	Directeur Academie Gezondheidszorg Saxion Hogescholen locatie Deventer
2004 – heden	Waarnemend directeur Academie Mens en Arbeid Saxion Hogescholen locatie Deventer en Enschede

Overig:

1996 – 2004	Voorzitter Landelijk overleg Management HBO-Verpleegkunde HBO-raad
2003 – 2004	Lid Evaluatiecommissie HBOV Duaal HBO-raad
2004 – 2005	Panel lid NQA visitatie HBOV
2008 – 2011	Lid Landelijk overleg Toegepaste Psychologie

Mevrouw M. Benli

Mevrouw Benli is ingezet als studentlid. Zij volgt de hbo bachelor opleiding tot Leraar Gezondheidszorg en Welzijn bij Fontys Hogescholen in Tilburg, waar zij actief deelneemt in de SDO (overleg en doorgeefluik tussen studenten en docenten). Mevrouw Benli is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Benli aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1988-1991	Hohere Handelsschule in Herzogenrath (Duitsland)
1992-1995	Inservice opleiding tot psychiatrisch verpleegkundige (nivo 4)
2010	Cursus Intercultural Awareness
2010	Cursus Train de trainer Allochtone probleemjongere (Power)
2011	Cursus werkbegeleiding voor gevorderden
2010-heden	hbo bacheloropleiding docent Zorg en Welzijn – Fontys Hogescholen

Werkervaring:

1995-1998	Kinder en Jeugdpsychiatrie Herlaarhof als verpleegkundige (Vught)
1998-2004	Invalwerk via uitzendbureau: <ul style="list-style-type: none"> - ouderen - jeugd (adhd, eetstoornissen, autisme e.d) - crisis volwassenen/jeugd - dubbele diagnose - geestelijk gehandicapten - naschoolse opvang - peuterspeelzaal
2004- heden	Afdeling cognitieve stoornissen (dementerende ouderen) bij GGZ Tilburg Hof 1B

Mevrouw drs. M.E. Voorthuis

Mevrouw Voorthuis beschikt zowel door haar opleiding als door haar werk over een brede onderwijskundige kennis van en ervaring met het hoger onderwijs. Zij heeft een groot aantal jaren gewerkt als senioronderzoeker en -adviseur op het terrein van het hoger onderwijs en de bve sector. Voor het hoger onderwijs voerde zij een groot aantal onderzoeken en adviestrajecten uit, die onder andere betrekking hadden op de implementatie en evaluatie van tal van onderwijskundige vernieuwingen, alsook op kwaliteitszorg. Andere terreinen waarop zij onderzoek deed en adviestrajecten uitvoerde zijn studiebegeleiding en studieloopbanen, studiekeuzeprocessen en de positie van allochtone studenten in het hoger onderwijs. Daarnaast was zij gedurende een aantal jaren projectleider van een monitorproject van management- en verkooptrainingen bij een gerenommeerd internationaal bedrijf voor managementtrainingen. Zij heeft talloze publicaties over het hoger onderwijs op haar naam staan.

Als auditor heeft zij ruime ervaring binnen verschillende domeinen in zowel het hoger beroepsonderwijs, als het universitaire onderwijs. Mevrouw Voorthuis heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

1973	Diploma Pedagogische Academie
1985	Doctoraal Pedagogische Wetenschappen, met het hoofdvak Onderwijskunde en de bijvakken Organisationsociologie en Bestuurskunde
1989	Leergang Modulair Onderwijs bij het Nederlands Studie Centrum
1992	Cursus Gegevensverwerking met Data Entry en SPSS/PC+
1995	Training Krauthammer International
2000	Cursus Vergelijking ATLAS/ti-Nvivo
2010	Training NVAO

Werkervaring:

1973 - 1977	Docent in het basisonderwijs
1985 - 2002	Onderzoeker en adviseur bij de sectie hoger onderwijs van het SCO-Kohnstamm instituut van de Universiteit van Amsterdam
2002 - 2004	Secretaris bij de afdeling Kwaliteitszorg van de HBO-raad
2004 – 2010	Accountmanager Netherlands Quality Agency
2004 - heden	Senior-auditor en –adviseur Netherlands Quality Agency
2005	Als secretaris vanuit NQA gedetacheerd bij Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)

Mevrouw drs. I.G.A. Smid

Mevrouw Smid is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft een ruime ervaring met visitaties in het hoger onderwijs en heeft vanuit haar functie als adviseur ruime kennis van het onderwijsveld en ontwikkelingen die daar spelen. Mevrouw Smid heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

1994 - 1998	Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, Overheidsmanagement
1998 - 2001	Universiteit Twente, Bestuurskunde, Organisatie en Financieel Management

Werkervaring:

1998 - 2000	Universiteit Twente, beleidsadvies Centrum Onderzoek Gezondheidszorg
2001 - 2007	Capgemini Nederland B.V., organisatieadviseur Rijksoverheid & Onderwijs
2007 - heden	Zelfstandig adviseur voor profit en non-profit organisaties (onderwijs en bedrijfsvoering)

Mevrouw C.A.J. van den Berg-Witsenboer

Mevrouw Van den Berg-Witsenboer is ingezet als NQA-auditor en heeft ervaring in meerdere visitaties. Zij heeft de opleiding Journalistiek, richting geschreven pers en de Pedagogische Academie voor Basisonderwijs afgerond. Zij is bekend met het proces van accreditatie in het hoger onderwijs en is verder ingewerkt binnen de werkwijze van NQA. Vanuit haar opleiding en ervaring heeft mevrouw Van den Berg-Witsenboer kennis van organisatorische, didactische en onderwijskundige processen. Mevrouw Van den Berg-Witsenboer heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

2005 – 2007	Pedagogische Academie voor Basisonderwijs, Saxion Hogescholen te Deventer
2000 – 2004	Opleiding Journalistiek, richting Geschreven Pers, Chr. Hogeschool Windesheim te Zwolle

Werkervaring:

2004 – 2006	Redacteur/freelance journalist voor diverse media
2005 – 2009	Leerkracht basisonderwijs
2009 – heden	Freelance journalist voor een regionale krant en andere media
2009 – heden	Junior-auditor, Netherlands Quality Agency

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
13.30 – 14.00 uur	Ontvangst	Panel + Opleidingsmanagement
14.00 – 15.00 uur	Vorbereiding n.a.v. kritische reflectie	Panel
15.00 – 17.30 uur	Materiaalbestudering: <ul style="list-style-type: none"> - Studiemateriaal - Studentmateriaal: 11 door NQA geselecteerde scripties - Studentmateriaal: producten van de studenten waar het panel op dag 2 mee spreekt	Panel
15.30 – 16.00 uur	Spreekuur: ($\pm$ ½ uur, tijd in overleg) en rondleiding	
17.30 – 18.30 uur	Vorbereiding naar aanleiding van studentmateriaal	Panel

Dag 2

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
08.30 – 09.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	Docenten + externe begeleiders/beoordelaars (werkveldvertegenwoordigers) van de 4 door de opleiding geselecteerde scripties.
09.30 – 10.15 uur	Blok Inhoud II: studiejaar 3 + 4 en afstuderen	Studenten jaar 3 en 4 Alumni (afgestuurd max. 2 jaar), zo mogelijk van de 4 door de opleiding geselecteerde scripties.
10.30 – 11.15 uur	Blok Inhoud III: studiejaar 1 + 2	Studenten jaar 1 en 2
11.30 – 12.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
12.15 – 13.00 uur	Gesprek met docenten	Vertegenwoordiging van docententeam: spreiding naar studiejaar, vakgebieden, speciale taken (zoals begeleiding).
13.15 – 14.00 uur	1 ^e gesprek met opleidingsmanagement	opleidingsmanagement
14.15 – 15.00	Blok Borging	Examencommissie, toetscommissie, opleidingscommissie, curriculumcommissie, et cetera.
15.00 – 15.45 uur	Eventuele extra gesprekken	Bijvoorbeeld lectoren, docenten
15.45 – 16.45 uur	Beoordelingsoverleg Panel	Panel
16.45 – 17.30 uur	2 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	Opleidingsmanagement, mogelijk aangevuld met enkele 'kerndocenten'.

Gegevens gespreksdeelnemers

Gespreksdeelnemers	Gegevens
Bestuurders/management Gesprek 6, 7	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Naam: Hans van der Moolen ☐ Functie: Directie (voorzitter) ☐ Naam: Karin Buijs ☐ Functie: onderwijsmanager
Studenten Gesprek 2	<p>4^e jaars</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Naam: Anita van Eijdsden ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): MBO-4 allround schoonheidsspecialiste ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 4 ☐ Naam: Kees Schrier ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): MBO-Verpleegkunde + IC ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 4 ☐ Naam: Margreet Florijn ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): MBO-Verpleegkunde ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 4
Gesprek 3	<p>2^e jaars</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Naam: Marianne v.d. Berg ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): leraar huishoudkunde, 3^e graad ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 2, AD ☐ Naam: Els Govaarts ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 2, AD ☐ Naam: Sivania Gaffer ☐ Vooropleiding (MBO), onderwijsassistent en praktijkopleider ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 2, BA ☐ Naam: Betine Brouwers ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): MBO-Verpleegkunde ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 3 ☐ Naam: Wendy Jacobs ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): MBO-Verpleegkunde + IC ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 3

Gespreksdeelnemers	Gegevens
	<p>1^e jaars</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Naam: Jette Kleibergen ☐ Vooropleiding (havo/vwo/mbo): Hbo Fysiotherapie ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 1, BA ☐ Naam: Gerdien van der Kolk ☐ Vooropleiding praktijkopleider ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 1, BA ☐ Naam: Nelly de Jong ☐ Vooropleiding Hbo-Verpleegkunde ☐ Studiejaar (ook: stage, afstudeerfase): 1, BA
<p>Docenten/medewerkers Gesprek 1,4 en 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Naam: Anneke Hoftijzer ☐ Doceert welk(e) studieonderdelen en in welke jaren Alle studie jaren: studieloopbaanbegeleiding, stagebegeleiding. 1^e studiejaar: basisvaardigheden didactiek 2^e studiejaar: vormen van activerende didactiek (o.a. PGO en projectonderwijs) 3^e studiejaar: leerplanontwikkeling 4^e studiejaar: Minor Werken in het beroepsonderwijs; Minor Onderwijs. (beide van het Instituut voor lerarenopleidingen, HR); Begeleiding bij afstudeeropdrachten Kennisbasis G&W: Gezondheidsvoorlichting (GVO) ☐ Specifieke taken: coördinatie van de opleiding ☐ Naam: Vincent Vonk ☐ Doceert welk(e) studieonderdelen en in welke jaren Pedagogisch-didactische cursussen in jaar 1 en 2. Begeleider afstuderen (jaar 4). Studieloopbaancoach (alle jaren). ☐ Specifieke taken: Coördinator AD ☐ Naam: Cora Veenman-Verhoeff ☐ Doceert welk(e) studieonderdelen en in welke jaren in G&W carrousel, dus alle jaren: <ul style="list-style-type: none"> - Organisatie van de Gezondheidszorg - Beroeps- en werkhouding - Voeding - Facilitaire Dienstverlening 1 - Facilitaire Dienstverlening 2

Gespreksdeelnemers	Gegevens
	<p>Leerjaar 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jongeren en hun leefwereld - WPS en vaardigheidsonderwijs <p>overige taken</p> <ul style="list-style-type: none"> - studieloopbaancoach - stagebegeleider - begeleider van afstudeerprojecten <p>☐ Specifieke taken: voorzitter opleidingscommissie</p> <p>☐ Naam: Saskia Lavooij</p> <p>☐ Doceert welk(e) studieonderdelen en in welke jaren</p> <ul style="list-style-type: none"> Basisverpleegkunde (G&W vak) Jeugdzorg (G&W vak) Uiterlijke verzorging (G&W vak, coördinatie) Doelgroepen(G&W vak) Culturele diversiteit (G&W vak, coördinatie) Oriëntatie op opleiding en beroep (1^e jaar) Methode en onderzoek (1^e en 2^e jaar) EHBO (G&W vak) Studieloopbaancoaching (1^e jaars) Microteaching (1^e jaar) WPS, hoe wordt het een succes? (1^e jaar) Leerlingbegeleiding (1^e jaar) Begeleiding van diverse KPB's binnen de stage (vanaf 1^e jaar) <p>☐ Specifieke taken: Lid van de toetscommissie</p> <p>☐ Naam: Corine de Lange</p> <p>Doceert welk(e) studieonderdelen en in welke jaren</p> <ul style="list-style-type: none"> Leerjaar 1. Studieloopbaancoaching en stagebegeleiding Oriëntatie op beroep <p>Leerjaar 2 Studieloopbaancoaching en stagebegeleiding WPS en vaardigheidsonderwijs</p> <ul style="list-style-type: none"> Opvoeden op school Communicatie 2 Groepsdynamica <p>Leerjaar 3 Studieloopbaancoaching en stagebegeleiding</p> <ul style="list-style-type: none"> Topoi Leerlingenzorg <p>Leerjaar 4 eindassessment gesprekken</p> <ul style="list-style-type: none"> G&W carrousel: Doelgroepen en Uiterlijke Verzorging

Gespreksdeelnemers	Gegevens
	☐ Specifieke taken: Lid van de Werkveld en Opleidingscommissie
Lectoren (indien relevant)	N.V.T.
Afgestudeerden Gesprek 2	☐ Naam: Liesbeth Groeneweg ☐ Datum afstuderen: juni 2010 ☐ Naam: Rachel Rothuizen ☐ Datum afstuderen: juni 2010 ☐ Naam: Ida Korteweg ☐ Datum afstuderen: juni 2011 ☐ Naam: Zanelle Mans ☐ Datum afstuderen: juni 2011 ☐ Naam: Carla de Vries ☐ Datum afstuderen: juni 2011 ☐ Naam: Marieke de Hoogh ☐ Datum afstuderen: augustus 2011
Externe betrokkenen Gesprek 1	☐ Naam: Arie Plooi ☐ Instelling waar men werkzaam is: Gemini College, Ridderkerk (VMBO) ☐ Functie in instelling: coördinator sector Zorg en Welzijn ☐ Naam: Jannie van Bostelen ☐ Instelling waar men werkzaam is: Albeda College, Rotterdam ☐ Functie in instelling: opleidingscoördinator verpleegkunde MBO-4

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Voor de door het panel bestudeerde documenten wordt verwezen naar de Compliance Manager van Infoland van de Hogeschool Rotterdam.

Bijlage 6:   Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

1. 0792235
2. 0798653
3. 0801056
4. 0535658
5. 0798776 en 0798778
6. 0800177
7. 0826049
8. 0798772
9. 0824321
10. 0825124
11. 0824291
12. 0811919
13. 0804482 en 0750769
14. 0841042
15. 0809670

Bijlage 7: Verklaring van correctheid en volledigheid

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 3

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de

Opleiding: Bachelor Leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in gezondheidszorg en welzijn en Ad Onderwijsondersteuner in gezondheidszorg en welzijn.

Instelling: Hogeschool Rotterdam.

Visitatie datum: 29-9-2011

Ondergetekende: . . . *R. J. Boonk*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: . . . *Directeur*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

A handwritten signature in blue ink, consisting of a complex, stylized scribble, followed by a horizontal line extending to the right. Below the signature, the date '5/9/11' is written in blue ink.